

A KSH 2019. ÉVI TEVÉKENYSÉGE

Mérséklődő adatszolgáltatói terhek

6 Elnöki
köszöntő

8 Kooperáció
és hatékonyság

18 Adatvédelem

20 „Az akkreditációs eljárás
valamennyi szervezet megfelelt”

26 A statisztikai
jártasság és bizalom

36 Felhasználóbarátabbá
vált a KSH honlapja

40 Innováció,
modernizáció,
minőség

50 „A webscraping olyan,
mint a Google”

54 Működésünk

ELNÖKI KÖSZÖNTŐ

„Mérni annyit, mint tudni”

Lord Kelvin

Dr. Vukovich Gabriella
A KSH elnöke

A Központi Statisztikai Hivatal a 2010-es évek második felében számos kihívással szembesült. Ebben az időszakban a 2014-ben elfogadott, 2014–2020-as évekre kialakított stratégiánk alapján végeztük a törvényben rögzített feladatainkat, vagyis azt, hogy a KSH a „statisztikai információk nyilvánosságra hozatalával valóság, tárgyilagos képet adjon a társadalom, a gazdaság, a környezet állapotáról és annak változásairól”. 2015-ben sor került az európai statisztikai hivatalok, így a magyar KSH működésének az Európai Bizottság általi auditálására, amely megállapította, hogy a KSH magas szinten teljesíti az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexének elvárásait; 2017-ben új törvényi szabályozás lépett életbe, mely megerősítette a KSH függetlenségét és elnökének jogosítványait. 2017–2018-ban a KSH átfogó szervezetfejlesztést hajtott végre, amely megváltoztatta az adatelőkészítés folyamatát, és kiszámíthatóbbá, jobban tervezhetővé tette a tevékenységünket. Ebben az időszakban a szervezet átalakítását lehetővé tevő és

támogató folyamatfejlesztéseken túl számos további informatikai fejlesztést is elvégeztünk. 2019-ben a fejlesztéseink arra is fókuszáltak, hogy az adatszolgáltatók terheit csökkentsük. Ezt szolgálja az új kérdőíves felületünk, amely egyébként a 2022. évi népszámlálás online adatszolgáltató felülete is lesz. E cél érdekében végeztünk kutatásokat azzal kapcsolatban, hogyan érdemes a gazdasági szervezetek mintába kerülését koordinálni oly módon, hogy minél kevesebb szervezetnek kelljen több felvételben is szerepelnie. Ugyancsak ezt támogatták azon törekvéseink, amelyek eredményeként új adatforrásokat tudtunk bevonni, ezáltal legalább részben kiváltva kérdőíves adatfelvételeket – ilyen volt a kiskereskedelmi adatok helyett az online pénztárgépek adatainak felhasználása, illetve a járulékbemutató-adatok használata a bértisztikában. A ma felhasználója egyre részletesebb adata kíváncsi, és erre egyre rövidebb időn belül van szüksége. Ezeket az igényeket már nem tudjuk kiszolgálni

pusztán adatfelvételekkel vagy hatóságoktól átvett adatokkal: e tekintetben is nyitnunk kell a magánszféra felé, és egészen új technológiákat is be kell vonnunk. Ezeket a törekvéseinket tükrözi az egyik legjelentősebb ingatlanhirdető portállal kötött megállapodásunk, amelynek keretében lakbérindex kifejlesztésébe kezdtünk; és ezt a célt követjük akkor is, amikor olyan, számunkra új eljárással kísérletezünk, mint a webscraping. Intenzív párbeszédre törekszünk partnereinkkel. Ennek jegyében az év során egyre több tartalmat tettünk elérhetővé a közösségi médiában, elsősorban a Facebook-oldalunkon, adatszolgáltatói fórumokat és adatfelhasználói véleménykutatásokat szerveztünk. Szintén a transzparencia javítása érdekében elérhetővé tettük honlapunk látogatói számára a felhasználók körében folytatott legutóbbi véleménykutatások eredményeinek összegzését. A Hivatalos Statisztikai Szolgálat intézményeivel 2019-ben zárult le az akkreditáció folyamata, amelyet az új Statisztikai törvény hívott életre, és

amelynek eredményeként kimondhatjuk, hogy a Statisztikai Szolgálat intézményei tudatosan, párhuzamosságait jobban kiküszöbölve, a hatékony adatelőkészítés és tájékoztatás szempontjait szem előtt tartva, azonos minőségi standardok alapján működnek együtt, és egymás legjobb gyakorlatait megismerve folyamatos fejlődésre törekcszenek. Az év végét megújult honlapunkkal zártuk, amelynek kialakításába több fázisban bevontuk felhasználóinkat, beépítettük véleményüket, tapasztalataikat. Úgy gondoljuk, nemcsak erőfeszítésekben, de sikerekben is bővelkedő évet zárhattunk 2019-ben. Mindezt köszönetemet szeretném kifejezni partnereinknek, adatszolgáltatóinknak és felhasználóinknak egyaránt, akiknek véleménye – akár építő kritikája – folyamatos fejlődésre inspirál bennünket, és nem utolsósorban elkötelezett munkatársainkat.

Gabriella Vukovich

KOOPERÁCIÓ ÉS HATÉKONYSÁG

Hiszünk abban, hogy a megbízható és időben rendelkezésre álló adatok csak a KSH és az adatszolgáltatók közötti sikeres együttműködés eredményeként állhatnak elő. Mind az adatgyűjtés, mind a statisztikai módszerek alkalmazása, majd a statisztikák közzlése során együttműködünk partnereinkkel, hazai és külföldi társszervezetekkel.

EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ ADATSZOLGÁLTATÓKKAL

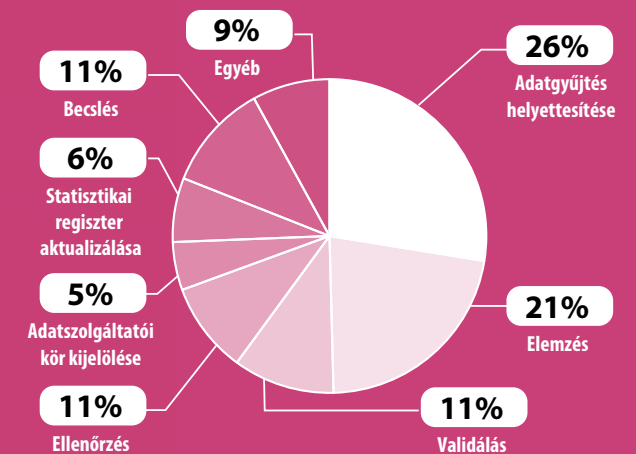
395 adatfelvétel, többségük adatátvétel. A KSH által készített statisztikák jelentős részéhez az adatokat adatszolgáltató partnereinktől gyűjtjük. 2019-ben 154 adatgyűjtést hajtott végre a KSH, ezek során közvetlenül kérdeztük meg adatszolgáltatóinkat és gyűjtöttük be adataikat, míg 241 esetben más, már létező adatforrást használtunk; ez utóbbiakat nevezzük adatátvételnél. A kétféle módot együttesen adatfelvételnek nevezzük. A KSH 2018-tól kezdve már jelentősen több adminisztratív adatforrást használ, mint elsődleges adatgyűjtést.

Az adminisztratív adatokat több célból is használja a KSH, ezek között egyre inkább előtérbe kerül az adatgyűjtések helyettesítése. Az adatgyűjtések közvetlen helyettesítése mellett az adminisztratív adatok felhasználhatók más adatforrásból származó adatok ellenőrzésére, validálására, illetve akár közvetlen elemzési célokat is szolgálhatnak. Az adminisztratív adatok abban is segíthetnek, hogy az adatszolgáltatók körét úgy határozzuk meg, hogy optimális megoszlást eredményezzen az adatok iránti igényt és az adatszolgáltatói terhek minimalizálásának igényét figyelembe véve.

2019-ben a KSH 1,87 millió kérdőívet gyűjtött és dolgozott fel.

A gazdasági szervezetekre az adatgyűjtési folyamat kötelezettséget ró, a magánszemélyek részvétele – a népszámlálásokat kivéve – önkéntes.

Adminisztratív adatok felhasználásának célja a KSH-ban, 2019

2019-ben 200 ezer gazdasági szervezetet kértünk fel adatszolgáltatásra, a hazai regisztrált vállalkozások 10%-át.

Közülük minden huszadik legalább 49 főt foglalkoztató vállalat, negyedük 5–49 fő közötti kisvállalkozás, míg a többiek (mintegy 130 ezer szervezet) 5 főnél kisebb gazdasági szereplők, közöttük az összes hazánkban bejegyzett nonprofit szervezettel. Az adatszolgáltatásra kötelezett vállalkozások 64%-ától évente mindössze 1 kérdőív beküldését vártuk el. A legnagyobbak esetében – nemzetgazdasági súlyuk következtében – gyakoribb, hogy több kötelezettségük van. A kisebb szervezetek esetében rétegenkénti mintavétel a kijelölés alapja, jellemzően 3 évente cserélődnek. Együttműködő partnereink között egyaránt megtalálható a multinacionális vállalat, a sarki gyáros, vagy az akár 80 évesnél idősebb házi orvos is.

A kötelező adatgyűjtések szinte mindegyike elektronikus úton történik, papíralapú kérdőívek 2013-tól már nem érkeznek a hivatalhoz ettől a kortól.

2019-ben az elektronikus adatgyűjtő rendszer használatához kapcsolódóan 35 ezer telefonhívást kezeltünk munkaidőben, azon túl pedig éjjel-nappal hívható hangmenü segítségével igyekeztünk választ adni a leggyakrabban felmerülő kérdésekre. A KSH-ELEKTRA call centere az adatszolgáltatói kapcsolattartás egyik fontos formája. Az ingyenesen hívható zöld számon adunk lehetőséget partnereinknek a szakértő kollégákkal való telefonos konzultációra.

Mérséklődő adatszolgáltatói terhek. A KSH elkötelezett abban, hogy a kérdőívek kitöltéséből fakadó adatszolgáltatói terheket csökkentse, akár a kérdőívek és az azokban sorjázó kérdések számának kordában tartásával, akár egyéb, az adatszolgáltatók közre-

működését nem igénylő adminisztratív adatforrások egyre nagyobb arányú alkalmazásával. A beküldött kérdőívekből származó információk alapján az adatszolgáltató szervezetek egy teljes év alatt összesen átlagosan nem egészen két órát (118,5 perc) fordítottak a KSH kérdőíveinek kitöltésére. Természetesen e tekintetben hatalmas különbségek lehetnek egy nagyvállalat és például egy nonprofit egyesület között, ugyanakkor a terhek folyamatos csökkentése minden adatszolgáltató partnerünk irányába egységes szándékunk.

2019-ben az online pénztárgépek, valamint a járulékbevallások adatait felhasználó 2 adatgyűjtés jelentős átalakításának eredményeképp a KSH által a vállalkozásokra rótt összes adminisztratív teher 13%-kal mérséklődött.

Az adatszolgáltatók terheit természetesen leginkább azzal tudjuk mérsékelni, ha minél kevesebb esetben fordulunk

hozzájuk közvetlenül, és minél többször alkalmazunk alternatív, például olyan adatforrásokat, amelyeket hatóságok állítanak elő. Ezeket másodlagos adatforrásoknak nevezzük, szemben az elsődleges, vagyis a közvetlen adatszolgáltatótól származó adatokkal. Ezen adatforrások nagy része olyan állami nyilvántartás, amely nem statisztikai célokat szolgál, de a KSH ezek segítségével a korábban az adatszolgáltatóktól, elsősorban gazdasági szervezetektől bekért adatokat ki tudja váltani, ezzel is csökkentve a válaszadókra nehezedő adminisztratív terheket. A KSH szoros együttműködik a nyilvántartásokat vezető közigazgatási szereplőkkel annak érdekében, hogy a nyilvántartások adatai a leghatékonyabb módon hasznosíthatóak legyenek a hivatalos statisztika számára.

2019-ben a lakosságot 7 rendszeres és 2 eseti adatfelvétel kapcsán kerestük meg.

A kötelező adatgyűjtések mellett a hivatal számos önkéntes adatfelvételt, illetve árfelírást is végez. A határállomásoktól kezdve a piacokon át a magánháztartásokig közel 300 összeíró dolgozik folyamatosan, hogy kitöltse azokat a kérdőíveket, amikből a KSH statisztikát készíthet az utazási szokásoktól a munkaerő-piaci részvételen át a háztartások fogyasztásáig. A legfontosabb lakossági adatgyűjtések a munkaerőpiacra, az utazási szokásokra, az életkörülményekre, az információtechnológiai eszközök használatára vonatkoznak. A lakossági adatszolgáltatói hajlandóság folyamatosan romlik, amit egyrészt a kiküldött előzetes felkérőlevelekkel, másrészt az

önkitalítás kiterjesztésével javíthatunk. Az egyik legjellemzőbb megíúsulási forma a megtagadás (2019-ben 6-20% között szóródott adatgyűjtésenként), ami jellemzően a rövid és nem érzékeny témát felölelő adatgyűjtéseknél alacsonyabb szintű (pl. lakossági utazási szokások).

A rendszeres felvételek mellett 2019-ben került sor az Európai lakossági egészségfelmérésre is, ami 510 településen 12 002 személyre terjedt ki.

Egy európai uniós rendelet előírása alapján a tagországoknak ötévenként lakossági kikérdezésen alapuló felmérést kell végezniük az ún. egészségindikátorok előállítására érdekében. Az egészségindikátorok segítségével képet alkothatunk a lakosság egészségi állapotáról, az életvitel jellemzőiről, az önellátással kapcsolatos korlátozottságról, a testmozgásról, a táplálkozásról, az egészségkárosító szokásokról és az egészségügyi ellátórendszer igénybevételéről, az ellátással való elégedettségéről, illetve egyéb, az egészséget befolyásoló tényezőkről. Az ELEF eredményei kiemelkedően fontos adatforrást jelentenek az egészségpolitikai döntések megalapozásának és az egészségügyi programok tervezésének. A véletlen mintavétellel kiválasztott személyek a jelzett időszakban interneten önállóan tölthették ki a kérdőívet vagy igénybe vehették a KSH kérdezőinek segítségét, akik felkeresték őket, és mobil eszközön rögzítették a válaszaikat. A felmérés rámutatott többek között, hogy a magyar lakosság mekkora része elégedett az egészségével és hány százaléka gondolja úgy, hogy sokat tehet egészségéért.

Információt kaptunk arról, hogy a magyarok követnek-e valamilyen diétát a táplálkozásuk során, illetve, hogy mennyi időt töltenek hetente sporttevékenységekkel.

Az önkéntes válaszadásra nyereménysorsolással is ösztönöztük a lakosságot: az internetes válaszadók között 5 db, egyenként 50 000 Ft értékű vásárlási utalvány talált gazdára, és valamennyi válaszadó közül valaki gazdagabb lett egy 250 000 Ft értékű utazási utalvánnyal.

Felkészítve a korábbi hagyományokat, 2019-ben az intrastat és az egyéni kereset felvételeket érintő változásokról tartottunk adatszolgáltatói fórumokat. Az adatszolgáltatókkal való együttműködésben kiemelt lehetőségeket hordoz magában az adatszolgáltatókkal személyesen folytatott szakmai konzultáció, ahol nemcsak a hivatalnak van lehetősége megosztani az érdeklődőkkel a következő időszak adatgyűjtései kapcsán várható változásokat, de az adatszolgáltatók is közvetlenül csatlakozhatnak vissza tartalmi, formai vagy éppen informatikai kérdésekről.

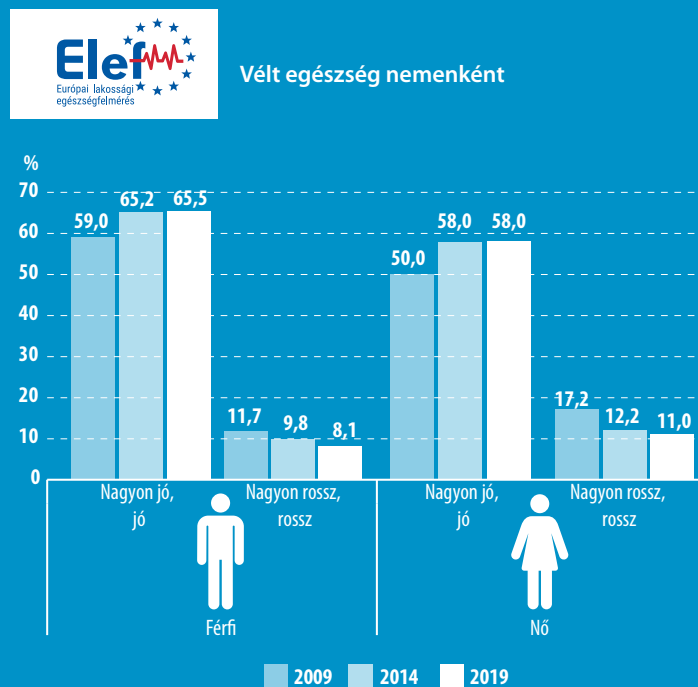
TUDOMÁNYOS KAPCSOLATOK

A Központi Statisztikai Hivatal sokszínű partnerkapcsolatot ápol számos felsőoktatási intézménnyel.

A tudományos műhelyekkel és a tudományos élet képviselőivel kialakított szoros együttműködés több szempontból is gyümölcsöző mindkét fél számára, hiszen a meglévő elméleti és gyakorlati tudásbázisukat, valamint kapcsolatrendszerüket közös szakmai céljaik érdekében együttesen mozgósítják. Oktatási együttműködések keretében a KSH szakértői magas színvonalú előadásokkal és gyakorlati kurzusokkal, valamint – többek között – szakmai gyakorlat lehetőségének biztosításával nyújtanak segítséget. Szakmai hálózatépítés keretein belül közös rendezvényeket, konferenciákat, műhelybeszéléteket valósítunk meg. A KSH és a területi kutatásokkal foglalkozó egyetemi tanszékek, doktori iskolák, valamint kutatóintézetek részvételével 2019. március 21-én megalakult a Térstatisztikai Műhely. Célja a szakmai párbeszéd erősítése, továbbá a KSH és a kutatók közötti együttműködés elmélyítéséhez keret biztosítása. A KSH eddig 23 partnerintézménnyel írt alá együttműködési megállapodást.

EGYÜTTMŰKÖDÉS A NEMZETKÖZI STATISZTIKAI KÖZÖSSÉGGEL

A KSH tevékenységének jelentős részét közvetlenül befolyásolja a nemzetközi statisztikai együttműködés. Ennek legnagyobb része az Európai Unió, az ENSZ és az OECD keretein belül valósul meg. Az évente megrendezésre kerülő ENSZ Statisztikai Bizottság, a nemzetközi statisztikai tevékenységek legfőbb döntéshozó testületének ülésén, valamint az európai régiót tömörítő Európai Statisztikusok Értekezletén hazánk felső szinten képviseltette magát, csak úgy, mint az OECD - Statisztika és statisztikapolitikai bizottság ülésén. A korábbi gyakorlatnak megfelelően hivatalunk 2019. során is arra törekedett, hogy mind az uniós, mind az ENSZ-, OECD- stb. szakmai fórumokon és egyéb nemzetközi rendezvényeken szakértői szinten is jelen legyen és képviselje a magyar érdekeket. A KSH 2019-ben is több, az Európai Unió által finanszírozott statisztikai fejlesztési együttműködésben vállalt szerepet, ami mind a KSH, mind pedig a közreműködő szakértők szakmai presztízsét növelte.

Dr. Vukovich Gabriella 2019. május 22–25-én Ulánbátorban részt vett az ENSZ globális fenntartható fejlődési keretrendszer statisztikai partnerségi, együttműködési és kapacitásbővítési magas szintű csoportjának (High Level group on Partnership, Coordination and Capacity Building) 14. ülésén mint a csoport társelnöke. A rendezvény a fenntartható fejlődési célokat támogató olyan adatgyűjtések mennyiségi és minőségi finanszírozását járta körül, amelyek az adathiányok csökkentését szolgálják, valamint a statisztikai kapacitásfejlesztés globális koordinációjának erősítését célzó mechanizmusok kidolgozásával foglalkozott. A másik fontos téma a 2020. októberben megrendezésre kerülő ENSZ 3. Adat Világforum előkészítése volt.

Ezen szakmai kapcsolatok elsősorban a nyugat-balkáni térségre terjednek ki, de egyre nagyobb számban fogad a KSH delegációkat a Keleti Partnerség (STEP) országaiból is. A KSH szakértői az uniós és a csatlakozás előtt álló országok munkatársainak tanfolyamokat, képzéseket is tartottak, támogatva ezzel a tapasztalatcserét, a felzárkózást és a tudásátadást. A nemzetközi partnerség keretében többek között Koszovóból, Örményországból, Lettországból, Albániából érkeztek tanulmányi útra látogatók, mezőgazdasági regiszter, agrárcenzus, tápanyagmérlegek, a nemi alapú erőszakban való érintettség, hulladékstatisztika témakörökben.

Gyakornokokat is rendszeresen fogadunk, ebben az évben például Szerbiából érkezett hozzánk az ottani statisztikai hivatal munkatársa. 2019. május 16–17-én a KSH adott otthont a munkaerő-felmérés éves, nemzetközi módszertani értekezletének, amelynek fő témája ez évben az adatgyűjtés volt. A workshopok keretében a munkaerő-felmérés olyan módszertani problémáit tárgyalták meg a résztvevők, amelyekkel az Eurostat által szervezett szakmai értekezleteken nincsen idő, lehetőség foglalkozni. Az értekezlet célja a véleménycsere, az egymástól való tanulás, valamint a jó gyakorlatok keresése volt. A workshopon közel 80 kutató, szakértő vett részt Európa 36 országából.

Az SDMX a nemzetközi szervezetek és tagországai közötti statisztikai adatcserét támogató folyamatok standardizálását és modernizálását célozza, és az egyik legfontosabb nemzetközi szabvány az adatok, metaadatok kezelésében a nemzetközi hivatalos statisztikai közösség számára.

SDMX-világkonferencia Budapesten

2019. szeptember 16-19. között rendezték meg Budapesten a 7. SDMX-világkonferenciát. A hivatalos statisztika adatainak és metaadatainak megosztására szolgáló struktúráról (SDMX) szóló rendezvényre az SDMX-et szponzoráló hét nemzetközi intézménnyel együttműködésben került sor.

A négynapos rendezvény első két napján globális témájú előadásokat hallgattott meg a több mint 200 fős közönség. Lehetőség nyílt megismerni az SDMX-szel kapcsolatos legújabb fejlesztéseket, a nemzeti bankok és a nemzeti statisztikai hivatalok tapasztalatait és az SDMX-szabvány jövőbeli fejlesztési irányait. A második két napon a gyakorlati megközelítésen volt a hangsúly. A rendezvényen 97 ország képviseltette magát.

Az eseményt két évente rendezik meg az Európai Unió valamely tagországában, 4–500 szakértő, köztük neves előadók részvételével. A sorozatban tizedik, 2020. június 9–12. között tervezett Q2020 Budapest konferencia programjában a minőség és a módszertan területén elért legújabb fejlemények és eredmények megvitatása szerepelt, a szakemberek számára emellett módszertani képzéseket is terveztünk minőségmenedzsment, adaptív kérdőív-tervezés, vizualizáció, storytelling, illetve a több forrásból táplálkozó statisztikák minőség témájában.

A rendezvényt a Központi Statisztikai Hivatal és az Eurostat, az Európai Unió statisztikai hivatala szervezésében terveztük megvalósítani, az előkészítő munkálatok 2019-ben kezdődtek meg, de a 2020 elején kialakult járványhelyzetre tekintettel sajnos a rendezvény meghiúsult.

EGYÜTTMŰKÖDÉS A SAJTÓVAL

A média szerepe kiemelkedő a statisztikai információk terjesztésében, ezért a KSH is szorosan együttműködik a sajtó képviselőivel. A KSH munkatársaival 2019-ben 236 interjú készült, adatainkat, tevékenységünket összesen több tízezer esetben említették a különböző sajtótermékek az év során. ■

Q2020: Rangos statisztikai konferencia rendezési jogát nyerte el Budapest

A Központi Statisztikai Hivatal megpályázta és elnyerte a hivatalos statisztika egyik legjelentősebb nemzetközi eseményének, a European Conference on Quality in Official Statistics (Q2020 Budapest) konferenciának a rendezési jogát. A Q-konferenciasorozat a hivatalos statisztika minőségét érintő kérdések megvitatásának kiemelkedő fóruma.

További információ, a konferencia anyagai és összefoglalója:

> https://sdmx.org/?sdmx_events=7th-sdmx-global-conference-summary-report-now-available

ADATVÉDELEM

A hivatalos statisztika előállításának az alapja az adat, amelyet a társadalom, gazdaság szereplői szolgáltatnak annak érdekében, hogy abból olyan termékeket állítson elő a KSH, amelyek segítik őket abban, hogy megbízható, objektív képet kapjanak a különböző jelenségekről.

Az adatszolgáltatók oldalán alapvető elvárás, hogy adataik kizárólag a fenti cél érdekében legyenek felhasználva, ezért a hivatalos statisztika egyik legfontosabb alapelve az adatvédelem és a statisztikai cél kizárólagosságának biztosítása. Csak ennek segítségével nyerhető el az adatszolgáltatói bizalom, amely nélkül nem tudnánk megfelelő minőségű adatokat előállítani.

Az elv érvényesülését mind az európai, mind a magyar jogszabályok (2016. évi CLV. törvény a hivatalos statisztikáról) biztosítják, de kiemelten kezeli azt az

Európai Statisztikai Gyakorlati Kódexe és a Nemzeti Statisztika Gyakorlati Kódexe is. Ennek alapján az adatszolgáltatóval, statisztikai egységgel bármilyen módon kapcsolatba hozható adat csak a törvényben meghatározott esetekben hozható nyilvánosságra, közölhető mással. Különösen fontos, hogy a törvény értelmében tilos a statisztikai célra gyűjtött vagy átvett adat bármely nem statisztikai, azaz a statisztikai adat-előállítási folyamaton kívüli célra, különös tekintettel az egyedi adat büntető-, polgári peres, nemperes eljárás, hatósági, adóigazgatási eljárás

során történő felhasználása, illetve bel-földi jogsegély keretében való felhasználásra történő átadása.

Míg például az állami nyilvántartásokat felhasználjuk arra, hogy statisztikai adatokat állítsunk elő belőlük, fordítva ez nem működik: a saját felvételeink eredményeit, adatállományait nem adjuk át más államigazgatási szerveknek.

Olyan adatokat, amelyek nem összesítő tartalmazzák a statisztikai információkat, hanem úgynevezett rekordszinten, mikroadatként, kizárólag anonimizálva, vagyis közvetlen azonosítóiktól megfosztva adunk át, csakis igazolhatóan tudományos cél érdekében, megfelelő háttérrel rendelkező kutatóknak. Az anonimizált adatokból nem (vagy minimális kockázattal) lehet visszafejteni azt, hogy kire vonatkoztak. Az anonimizálás nem egyszerűen azt jelenti, hogy az adatszolgáltató nevét nem írjuk az általa megadott információ mellé, hanem az összes olyan információtól megfosztjuk az adattállományt, amely segítené a visszafejtést. Ez – az adatoktól függően – lehet például az életkor, a település, vagy éppen a foglalkozás, vagy ezek mindegyike. A cél az, hogy megtaláljuk a kényes egyensúlyt az adatokhoz való hozzáférés méltányolható igénye, a tudomány előrehaladásához szükséges információkra formált igény, valamint az adatszolgáltatók jogos és méltányolható érdekei között.

A KSH ennek érdekében saját adatkezelése során megtesz minden adminisztratív, fizikai és informatikai biztonsági intézkedést, hogy garantálja az adatok biztonságát, illetve valamennyi hozzáérkező adatkérés esetén részletesen vizsgálja az annak teljesítésével összefü-

gő adatvédelmi kockázatokat és olyan adatkiadási, adathozzáférési módot keres, amely nem veszélyezteti az adatok felfedés elleni védelmét.

A felhasználók az adatvédelmi aspektussal sokszor olyan módon találkoznak, ami számukra frusztrációt, nehézséget okoz. Az adatvédelmi eljárások miatt fordul elő, hogy egy táblában kipontoztuk az adatot, vagy a Tájékoztatósi adatbázis sárgával jelöl egy üres cellát. A kutatóknak egy akkreditációs eljárás kell átesniük, amely azt szolgálja, hogy hitelt érdemlően megállapíthassuk, milyen a háttérük, milyen céllal kívánják tanulmányozni az adatokat, és szigorú szabályok vonatkoznak arra, hogyan lehet használni a KSH kutatószobáit.

A KSH adatkezelési gyakorlatát rendszeresen ellenőrzi az Európai Unió statisztikai hivatala, az Eurostat, emellett ellenőrizheti a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság is.

A téma iránt érdeklődők a KSH honlapján általános és speciális adatvédelmi tájékoztatókat is találnak, amelyek kitérnek arra, hogyan kezeljük az adatokat természetes személyek, illetve intézmények esetén fő szabályként, illetve egyes különleges felmérések kapcsán. Bárkinek joga van arra továbbá, hogy adatainak védelmével kapcsolatban a KSH adatvédelmi felelőséhez forduljon kérésével, panaszával. ■

„AZ AKKREDITÁCIÓS ELJÁRÁSON VALAMENNYI SZERVEZET MEGFELELT”

Beszélgetés dr. Nagy Eszterrel

„A Hivatalos Statisztikai Szolgálat tagjainál összességében elmondható, hogy az akkreditáció során az alapelvek pozitív értékelést kaptak, ugyanakkor a Bizottságok számos javaslatot, ajánlást tettek” – fogalmazott dr. Nagy Eszter. Az akkreditációs eljárás egyik bizottságának tagja, a KSH Statisztikai koordinációs és jogi főosztályának vezetője bemutatta az akkreditációs eljárást, beszélt annak eredményéről és kihívásairól is.

Miről szól az akkreditációs eljárás?

A hivatalos statisztikáról szóló 2016. évi CLV. törvény (Stt.) alapján hivatalos statisztikai tevékenységet csak a Hivatalos Statisztikai Szolgálat (HSSz) tagja láthat el Magyarországon. Azt, hogy ki lehet tagja a szervezetnek, egy akkreditációs eljárást követően az azt lefolytató Bizottság javaslata alapján a KSH elnöke mint az ország főstatisztikusa dönti el. Az akkreditáció célja a szervezetek statisztikai tevékenységének feltérképezése, folyamatainak vizsgálata abból a szempontból, hogy azok mennyiben felelnek meg a jogszabályban és a Nemzeti Statisztika Gyakorlati Kódexében foglalt elveknek, ismérveknek. Az akkreditáció emellett összegyűjti az intézmények által alkalmazott jó gyakorlatokat, valamint javaslatot tesz az esetleges hiányosságok pótlására, az elmaradott területek, kompetenciák felzárkóztatására, illetve, lehetőség szerint egyes folyamatok egységessé tételére a szervezetek statisztikai tevékenységében.

Mi adja az eljárás jogszabályi alapját?

Az akkreditációs eljárás jogi környezetét és alapvető szabályait az Stt. és az annak végrehajtására kiadott 184/2017. (VII.5) Korm. rendelet tartalmazza, amely meghatározza az eljárás résztvevőinek körét, feladatait, az eljárás szakaszait és határidőit. A Stt. átmeneti rendelkezése írta elő, hogy a HSSz-nek a törvény hatálybalépésének napját megelőző napon tagjai körében le kellett folytatni az akkreditációs eljárásokat. Amennyiben egy tag az akkreditáció feltételeinek nem felel meg, úgy a tagság megszüntetésének van helye az 5. § (4) bekezdésében foglaltak figyelembevételével.

Van-e ennek a KSH-ra nézve megfelelője, akkreditálja-e valaki a KSH-t?

A KSH vonatkozásában az európai uniós jogszabályoknak és az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexének való megfelelés ellenőrzésére kerül sor. Ezt az eljárást peer review-nak hívjuk, amelyet az Eurostat szervez, és lefolytatását egy független szakértői csapat folytat le.

Eddig két alkalommal került sor ilyen auditra, a következő ilyen gyakorlat pedig a következő évben indul a tagországokban. Magyarország várhatóan 2023. elején kerül sorra.

Miként zajlott az akkreditáció?

Az akkreditációs bizottságok tagjait egy, a KSH elnöke által kiválasztott, valamint a HSSz valamennyi tagja által delegált szakértőkből álló listáról választják ki minden eljárás esetében. A bizottságba két tag a KSH szakértője, egy tagot pedig a HSSz tagja által delegált szakértők közül jelölnek ki. Az akkreditációs bizottság az akkreditált szervezetnél tett helyszíni látogatása során minden esetben találkozik az adott szervezet fő felhasználóival, és megvitatta velük a felhasználói oldali tapasztalataikat, igényeiket, kéri visszacsatolásukat.

✓ 2017. decembere és 2019. szeptembere között **12 eljárásra** került sor.

✓ **12 bizottság** vett részt a folyamatban: tagjai közül **18 fő KSH-s, 10 fő HSSz-szervek** által delegált szakértő (volt, aki több eljárásban is részt vett).

✓ HSSz-szervek kapcsolattartói is vettek részt szakértőként más szervek eljárásában.

✓ Eljárások eredménye: **705 oldal jelentés, 162 ajánlás.**

✓ A Bizottságok összesen **1388 napot** töltöttek az eljárásokban, egy eljárás átlagosan **120-130 napot** vett igénybe.

Mi lett az akkreditáció eredménye?

Az akkreditációs eljárások 2017. december és 2019. szeptember között zajlottak le. A Bizottságok helyszíni látogatásai 2019. júliusában értek véget. Az eljárásokon valamennyi szervezet megfelelt, három korábbi HSSz-tag úgy ítélte meg, hogy nem folytat hivatalos statisztikai tevékenységet, így kérte távozását a szervezetből.

Az eljárásokon valamennyi szervezet megfelelt, három korábbi HSSz-tag úgy ítélte meg, hogy nem folytat hivatalos statisztikai tevékenységet, így kérte távozását a szervezetből.

Mik voltak a tapasztalatok általában?

A HSSz-tagoknál összességében elmondható, hogy az alapelvek pozitív értékelést kaptak, ugyanakkor a Bizottságok számos javaslatot, ajánlást tettek. A HSSz-tagok sok területen folytattak a Kódex tartalmához közelítő tevékenységet, a bizottsági észrevételekkel kiegészülve, a fejlesztési intézkedéseket végrehajtva minden szervezetnél a megfelelő szintre emelkedhet az alapelvek Kódex szerint elvárható alkalmazása. A Bizottságok sok esetben és sokrétűen tettek észrevételt egyes folyamatokra, módszertanokra, dokumentációs eljárásokra. A végleges ajánlások e gondolatok összegzéséből fogalmazódtak meg.

Mi volt a legnehezebb a folyamatban?

A HSSz tagjai nagyon szerteágazó és egy-egy szervezetre jellemző igen szakspecifikus tevékenységet végeznek. A Bizottságoknak viszonylag rövid idő állt a rendelkezésükre a felkészülésre és az akkreditált szervezet tevékenységének átlátására, ami komoly energia befektetést igényelt mind a bizottság tagjai, mind pedig az akkreditált szervezet oldalán.

Mi a legnagyobb kihívás a HSSz-tagok számára?

A legtöbb HSSz-tag esetében a hivatalos statisztikai tevékenység nem az elsődleges szakmai feladat, hanem inkább azt támogató, kiegészítő tevékenység. Emellett több esetben egymástól elhatárolt szakterületek végzik a feladatot, így a statisztikai tevékenység

szervezetten belül erősen decentralizálódhat. Ennek az összefogása, koordinációja, a folyamatos dokumentálása és a statisztika felhasználók felé való egységes megjelenítése kihívást jelent.

Mi az a terület, ahol a legjobban állnak, ahol a legjobban teljesítik a közösen meghatározott kritériumokat?

A szervezetek elkötelezettek a statisztikai termékek és folyamatok minőségének folyamatos fejlesztése mellett, igyekeznek hatékonyan felhasználni a rendelkezésükre álló adminisztratív adatokat statisztikai célokra, és ennek megfelelően egymásra figyelemmel fejlesztik ezeket a rendszereket. Az adatvédelem szintén egy olyan terület, ahol minden szervezet elkötelezett az egyedi adatok védelme érdekében és megteremti ennek szervezeti és infrastrukturális feltételeit.

Volt-e olyan terület, ahol a KSH számára előremutató gyakorlattal találkoztatok?

A KSH számára kiemelten fontos volt, hogy képet kapjunk a többi szervezet működéséről és gyakorlatáról. Ennek köszönhetően számos olyan területet azonosítottunk, ahol érdemes közös iránymutatásokat kidolgozni, amelyeket mindenki – beleértve a KSH-t is

– tud alkalmazni a tevékenysége során. Mindemellett a bizottságok a jelentéseikben számos jó gyakorlatot azonosítottak, amelyeket az akkreditációk eredményéről szóló dokumentumban összesítettünk, és amelyeket mindenki fel tud használni.

Milyen közvetlen haszna lehet abból az átlagos statisztikahasználónak, hogy végbementek az akkreditációk?

Az akkreditációs eljárások hozzájárultak ahhoz, hogy az azok során született ajánlások alapján végrehajtott fejlesztési intézkedések következtében az előállított adatok minősége még jobb legyen. Számos ajánlás vonatkozott kifejezetten olyan területre, amely az adatok honlapon való megjelenítését, kereshetőségét, a felhasználói élmény javítását vagy a megjelenések időzítésének jobb követhetőségét célozta. Ezek közvetlen módon elő fogják segíteni az adatok felhasználhatóságát. Emellett az ajánlások arra is ösztönzik a HSSz tagjait, hogy rendszeres párbeszédet folytassanak a felhasználókkal, ismerjék meg őket és az igényeiket, és a lehetőségekhez mérten igyekezzenek azok beépítésére az adatelőállítási folyamatukba. ■

A STATISZTIKAI JÁRTASSÁG ÉS A BIZALOM

„Semmilyen emberi elme nem alkalmas arra, hogy jelentősebb mennyiségű számszerű adat jelentését a maga teljességében felfogja. Képesek akarunk lenni arra, hogy az adatok tömegében rejlő összes releváns információt relatíve kevés adat segítségével kifejezzük. [...] Az adatredukció folyamata során alkalmazott statisztikai folyamatok célja, hogy az irreleváns információt kiszűrje, és az összes, az adatokban található fontos információt kiválassza.”

Sir Ronald Fisher,
a statisztikatudomány jelentős alakja, többek között a statisztikai kísérletek megtervezésének teoretikusa.

Az idézet forrása: Statistical Methods for Research Workers, 1925.

A hivatalos statisztikába vetett bizalom két fő eleme a statisztikai termékek iránti, illetve az ezeket előállító intézménybe vetett bizalom a felhasználók, illetve szélesebb értelemben az állampolgárok részéről.

Miért fontos ez? A statisztikák, amelyeket előállítunk, akkor hasznosulnak, ha a felhasználók ismerik ezeket, tudnak a létezésükről, helyesen alkalmazzák, beépítik ezeket a döntéseikbe, amelyek így megalapozottabbak lesznek. A statisztikába vetett bizalmat táplálja többek között a statisztikával kapcsolatos ismeretek, a statisztikai jártasság magasabb szintje.

A statisztikai jártasságnak több összetevője lehet, így a matematikai, statisztikai, informatikai ismeretek, általános tájékozottság egy-egy témához kapcsolódóan és általában, a kritikai értelmezésre való képesség, különböző hitek, meggyőződések.

A statisztikai jártasságot társadalmi szinten tekinthetjük adottságnak, hiszen nem a statisztikai hivatalok elsődleges feladata ezt kialakítani. Másrészt viszont a statisztikusok feladatuknak tekintik a statisztikai jártasság, megértés támogatását, aminek nagyobb nyomatókat ad, hogy a statisztikai törvény is előírja, hogy a Hivatalnak feladata a közreműködés a statisztikai kultúra terjesztésében és fejlesztésében.

Mit tehetnek a statisztikusok annak érdekében, hogy a társadalomban ezek az ismeretek és attitűdök fejlődjenek, egyre jobban képessé téve a felhasználókat a statisztikák hasznosítására?

A statisztika nem csupán adatok halmaza. Az értelmezésük is beletartozik ebbe a körbe, itt pedig a statisztikusoknak komoly szerepe van. Ezekben a területeken a KSH folyamatosan igyekszik előrelépni:

Új rovatot indítottunk Facebook-oldalunkon: a **Tanulj statul** rovatban közérthető fogalmi és módszertani magyarázatokkal igyekszünk elérni jelenlegi és potenciális felhasználóinkat is, hétköznapi példák segítségével kézzelfoghatóbbá téve a statisztika világát. Emellett folytattuk a **Hét kérdése** rovatban a kvízkérdések közzétételét minden héten.

Új honlapunkon külön adatvizualizációs menüpontba szerveztük a korábban kissé széttagoltan elérhető vizualizációs termékeket: infografikákat, interaktív grafikonokat, alkalmazásokat. Az itt folyamatosan bővülő termékkört szűrők segítségével kereshetővé tettük. Az úgynevezett storytelling alkalmazások, vagy beszédes ábrák jó példát jelentenek arra, hogyan lehet támogatni a lényeg kiemelését és egyesíteni a szöveg és az vizuális megjelenítés pozitívumait a megértés érdekében. Ezek az ábrák valóban egy sztorit, történetet mesélnek el, grafikonokkal illusztrálva a hátteret. A legnépszerűbb infografika az **Online shopping**, a legkeresettebb interaktív grafikon a **120 év interaktív korfája** volt, míg a a sztoritellingek közül a **Személyesülés közlekedési balesetek** volt a legnépszerűbb.

A decemberben elindított új, rezponzív honlap és az ezzel párhuzamosan megkezdett elmozdulás a pdf-formátumú online kiadványok felől a webre szerkesztett, **html-formátumú** publikációk felé azt is jelenti, hogy kiadványainkba is egyre nagyobb mértékben tudunk **interaktív ábrákat** elhelyezni.

Az adatbázisban, illetve adattáblákban elérhető adatok mennyisége, amelyek Excelben letölthetők folyamatosan bővül: jelenleg 373 adatkörből kérdezhető le az adatok a Tájékoztatói adatbázisban, és mintegy 1200 STADAT-tábla biztosítja a hozzáférést összefoglaló adatokhoz, letölthető verzióban is. Ezekben a felületeken funkcionális fejlesztések is folynak, amelyek eredményei később lesznek láthatóak.

A KSH nyit a géppel olvasható adatformátumok felé is.

Ez egyelőre egy, az angol nyelvű oldalon elérhető szolgáltatásunkra vonatkozik, az IMF Special Data Dissemination Standard elnevezésű szabványának megfelelő adatközlésre Magyarország fő gazdasági mutatóiról. A 2009-ben kitört világgazdasági válság nyomán indította el az IMF ennek az adatközlési rendszernek egy magasabb szintjét. Az úgynevezett SDDS+ adatszolgáltatási rendszerhez csatlakozó országoknak még magasabb elvárásoknak kell megfelelniük; több adatállományt kell közzétenniük, és ezeknek SDMX-ben kell elérhetőnek lenniük. Az adatok egy részét szolgáltató további szervezetekkel szorosán együttműködve 2019 folyamán a KSH is felkészült, a rendszer működéséért felelős IMF visszajelzése után 2020-ban indulhatunk el ezzel a közzéléssel, amelynek tapasztalatait felhasználjuk majd a géppel olvashatóság kiterjesztéséhez is.

LEZÁRULT A DIGICOM PROJEKT

2019 decemberében ért véget a Digicom (Digital Communication, User analytics and Innovative products) projekt, melyben az Európai Statisztikai Rendszer a statisztikai hivatalokat érintő jelenkori kihívásokra, ezen belül legfőképp a tájékoztatást is érintő digitalizáció kérdéskörére keresett válaszokat. A 18 statisztikai hivatal, köztük a KSH részvételével zajló kezdeményezés célja új, felhasználói igényekre épülő tájékoztatási lehetőségek feltárása és termékek kidolgozása volt.

Főbb eredmények:

✓ A projekt keretében létrehozott „European Statistics” Facebook felületén 12 statisztikai hivatal, többek között a KSH osztott meg megközelítőleg havi rendszerességgel tartalmakat főként infografikák formájában. Az oldalt 2019 végére közel 15 ezer felhasználó követte.

✓ Elkészült egy közös digitális kiadvány, A nők és férfiak élete Európában (“The life of women and men in Europe”) az Európai Unió összes tagországának nyelvén, valamint norvégul is, melyet a KSH fordított magyar nyelvre.

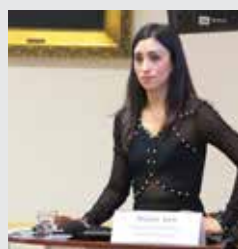

✓ Több statisztikai jártasságfejlesztést támogató megoldás született, így például elstartolt a középiskolai tanulókat célzó európai szintű statisztikai verseny.

✓ 2018-ban kidolgozták az európai statisztikák felhasználóinak 5 fő típusát, úgynevezett perszonáját. 2019-ben egy alprojekt keretében a KSH nemzetközi partnerek bevonásával megvizsgálta, hogy e felhasználói profilként mennyire adaptálhatóak a hivatal felhasználóira, mivel ez segít abban, hogy termékeinket, szolgáltatásainkat megfelelőbben illeszthessük az igényekhez.

2019-ben a Központi Statisztikai Hivatal és a KSH Könyvtár első alkalommal vett részt a **Kutatók Éjszakája** elnevezésű országos programsorozaton, ahol a látogatók körében nagy népszerűségnek örvendett Rövid Irén „Szinglihelyzet, szinglitérkép” és Kovács Marcell „Bölcsőtől a sírig – a népesedési statisztikai adatok gyűjtése a KSH-ban” című előadása, valamint a Statisztikai Hivatal műemléki épületében zajló épületséták.

A Stat Wars-vetélkedő célja a statisztikai kultúra terjesztése, a diákok statisztikai ismereteinek bővítése, a statisztika mindennapi hasznosságának bemutatása.

OKTATÁSOK

A statisztikai jártasság javításának a termékkörünk és publikációs módszereink folyamatos fejlesztése csak egyik lehetséges módja. Emellett együttműködünk olyan szereplőkkel, akikre támaszkodva a statisztikai tudás szélesebb körben válhat elérhetővé. 2019-ben ilyen volt például a „Statisztikatörténelmi és közgazdasági adatgyűjtési rendszerek” elnevezésű program, amely az ELTE survey statisztika szakán valósult meg. A KSH és a Budapesti Gazdasági Egyetem egy közös tanszéket üzemeltet, Alkalmazott Statisztika Kihelyezett Tanszék néven. Ennek feladata, hogy átadja a statisztika tudományának műveléséhez elengedhetetlen elméleti és gyakorlati ismereteket, gyakornoki programokat kínáljon, valamint támogassa a főiskolai hallgatók TDK-dolgozatainak, szakdolgozatainak elkészítését. A kihelyezett tanszéken a KSH munkatársai oktatnak, vezetője dr. Kincses Áron, a KSH elnökhelyettese. A KSH dolgozói vendégoktatást, tanszékvezetői és/vagy docensi feladatokat látnak el továbbá a SZIE Gazdaságtisztikai, Agrár- és Vidékfejlesztési Tanszékén, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen és a Károli Gáspár Református Egyetemen.

VETÉLKEDŐK

A korábbi évek hagyományait követve a KSH 2019 őszén hatodszor hirdette meg középiskolai statisztikai vetélkedőt, a **STAT WARS**-t. A verseny célja a statisztikai kultúra terjesztése, a diákok statisztikai ismereteinek bővítése, a statisztika mindennapi hasznosságának bemutatása. A korábbi évekhez hasonlóan mintegy 150 négyfős csapat nevezett a versenyre, melyet 2019-ben – a korábbiaktól eltérően – két korosztály: 9–10. évfolyamos, illetve 11. és magasabb évfolyamos csapatok számára nyitottunk meg. Amellett, hogy a korosztályok dobogósai értékes nyereségben részesültek, a kategóriák első két-két helyezettje 2020-ban az EUROSTAT által meghirdetett statisztikai verseny európai fordulójában is megmérettetheti magát. A nemzetközi versenyre 9–10. évfolyamosok közül egy, a 11. és magasabb évfolyamosok közül két csapat nevezett.

A középiskolásokat érintette még egy vetélkedő: a **PÉNZ7** programsorozat keretében egy győri középiskola diákjai számára statisztikai vetélkedőt szerveztünk 80 versenyző részvételével.

A KSH több felsőoktatási partnerrel együttműködve 2019-ben ismét megszervezte a **STAT WARS UNI** elnevezésű statisztika versenyt. A 2019-ben nevező 40 MSc-s csapat a gazdaság-, a társadalom-, és a területi statisztika körében mérte össze a tudását. A versenyben elért eredményeik alapján az első három helyezett csapat értékes díjazásban részesült. A felsőoktatási intézményekkel való közös versenyszervezés hozzájárult a KSH és az egyetemek közötti kapcsolatok megerősítéséhez is.

MINDEN EGY HELYEN

Teljes körű, könnyen használható a jelenleginél részletesebb és frissebb adattartalommal – ilyen adatbázisra vágnak megkérdezett felhasználóink. Mindez a Központi Statisztikai Hivatal 2019 őszén tartott véleménykutatásából derült ki, melynek keretében 4 alkalommal szerveztünk fókuszcsoportokat a legkülönbözőbb területektől érkező, gyakorlott felhasználóink részére, illetve a honlap Hét kérdése rovatában foglalmaztunk meg kérdéseket. Véleményüket azzal a céllal kértük ki, hogy a válaszaik alapján megkezdődhessen a Tájékoztatói adatbázis fejlesztésének, valamint a 2020-as agrárcenzus és 2022-es népszámlálás tájékoztatói tervének előkészítése.

Az eseményeken a felhasználók beszámoltak az adathasználati szokásaikról és a KSH jelenlegi termékeiről és szolgáltatásairól alkotott véleményükről, ezen belül kiemelten foglalkoztunk a cenzusadatok használatával, nemzetközi adatbázisokat, alkalmazásokat próbáltak ki és véleményeztek, valamint a fejlesztések által esetleg indokolt, felfedés elleni védelemben felmerülő változások iránti benyomásokról is számot adhattak. Így amellet, hogy képet kaptunk arról, hogy milyen fejlesztéseket tartanának a legsürgetőbbnek, megvizsgálhattuk, hogy milyen új funkciókra, lehetőségekre vágnak a felhasználóink, és mit utasítanak el.

Mit várnak még a felhasználóink egy jó adatbázistól?

- ✓ Kiszámítható, stabil működést,
- ✓ kevésbé gyakorlott felhasználók által is elsajátítható lekérdező felületet,
- ✓ gyorsan betöltődő, könnyen áttekinthető struktúrában megjelenő adatokat,
- ✓ exportálási lehetőséget egyszerű, továbbbelemzésre alkalmas szerkezetben,
- ✓ kiegészítő (például egyszerű számításokat lehetővé tevő) funkciókat,
- ✓ esztétikus, beágyazható grafikonokat és térképeket.

„Mindig van egy nagyobb igényem, mint ami elérhető. Ez is milyen jó lenne, ha közölve lenne területi bontásban, és azok nincsenek mindig meg a területi adatok között.”

„Egy platform típusú [értsd olyan felület, ahol az adatok egy rendszerben, ugyanakkor a forrás pontos megjelölésével jelennek meg] KSH online szolgáltatás az számunkra biztos, hogy sokkal jobban kezelhető.”

„Statisztikai termékközpontú a publikáció: megmutatjuk, hogy mit csináltunk a cenzuson, mit tettünk le a KSH Könyvtár alsó polcára időszakos kiadványnak, mit tettünk fel a STADAT-ba. Ha lenne egy nagy központi adatbázis, akkor ott nem azt szeretnénk látni, hogy 2016-os mikrocenzus, hanem azt, hogy demográfia.”

„A legjobb programok a legegyszerűbb programok! Amikor már pont annyira bonyolult, hogy nem vész el semmi, tehát egy kicsi rádolgozással bármit ki lehet nyerni, de amikor az ember rámegy, egy tiszta, könnyen kezelhető felületet lát.”

MONDJON VÉLEMÉNYT!

A felhasználók elégedettségének mérése fontos visszajelzés a hivatal munkájáról, és a fejlesztések megalapozásának egyik kiemelt eszköze. Több olyan csatorna működik jelenleg a KSH honlapján, melyen keresztül a felhasználók konkrét tartalmakhoz, ügyekhez kötve fejezhetik ki véleményüket, illetve tehetnek észrevételt, javaslatot, és közvetlenül juttathatják el azokat a hivatalban illetékes kollégáknak. Az alábbiakban két ilyen eszközt mutatunk be.

Lépjön velünk kapcsolatba!

Kérjük, segítse munkánkat azzal, hogy elmondja véleményét!

1

5

4,8

Ez a 2019 során a „Lépjön velünk kapcsolatba” rendszerben adatkérésrel kapcsolatban adott összesen **197 felhasználói** értékelés átlaga

→ Adat- és információkérés során

A KSH egycsatornás szolgáltató felülete, a honlapon található „Lépjön velünk kapcsolatba!” rendszer lehetőséget nyújt arra, hogy a különféle ügyekkel, például adat- és információ kérésekkel a hivatalhoz forduló felhasználók értékelhessék az általuk igénybe vett szolgáltatás minőségét, tapasztalataikat, javaslataikat emellett szöveges formában is visszacsatolhatják. Az értékelést a felhasználók közvetlenül az általuk indított ügyekhez társítva tehetik meg.

Mit dicsértek az ügyfelek 2019-ben?

- ✓ Az ügyintézők segítőkészségét,
- ✓ a válaszadás gyorsaságát,
- ✓ a válasz pontosságát.

Min változtatnának a felhasználók 2019-ben?

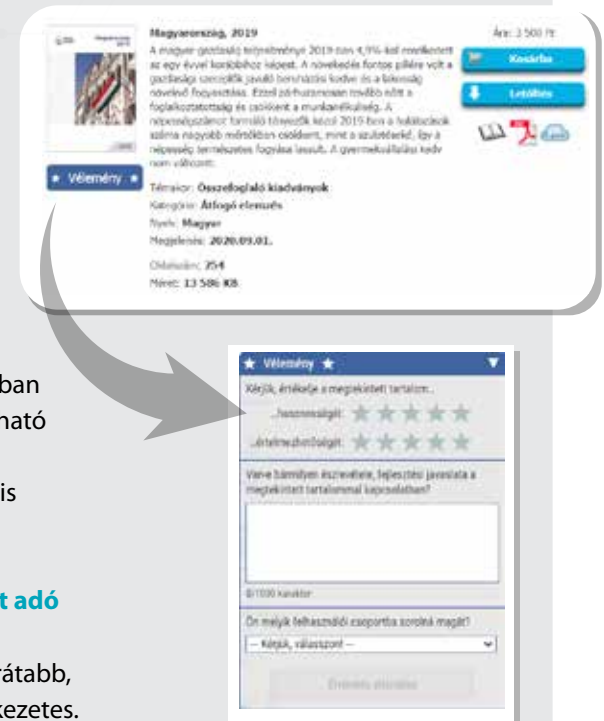
- ✓ A kiszolgáló felület legyen felhasználóbarátabb,
- ✓ bővüljön a térítésmentesen elérhető információk köre.

→ Elemzéseink használata során

A KSH honlapján 2019 augusztusa óta működik értékelő modul, melynek segítségével a felhasználóknak módja nyílik közvetlenül, anonim módon véleményt formálni az általuk megtekintett elemzés hasznosságáról és értelmezhetőségéről, azokkal kapcsolatban észrevételeket tehetnek, javaslatokat fogalmazhatnak meg. Az elégedettségmérő modul jelenleg a honlapon, az egyes kiadványok Kiadványtárban található oldaláról nyitható meg, az ott található *Vélemény* ikonra kattintva. Az eszköz várhatóan a KSH egyéb felületein is elérhetővé válik a közeljövőben.

Min változtatnának a 2019-ben értékelést adó felhasználók?

- ✓ A kiszolgáló felület legyen felhasználóbarátabb,
- ✓ a grafikonok színválasztása legyen következetes.

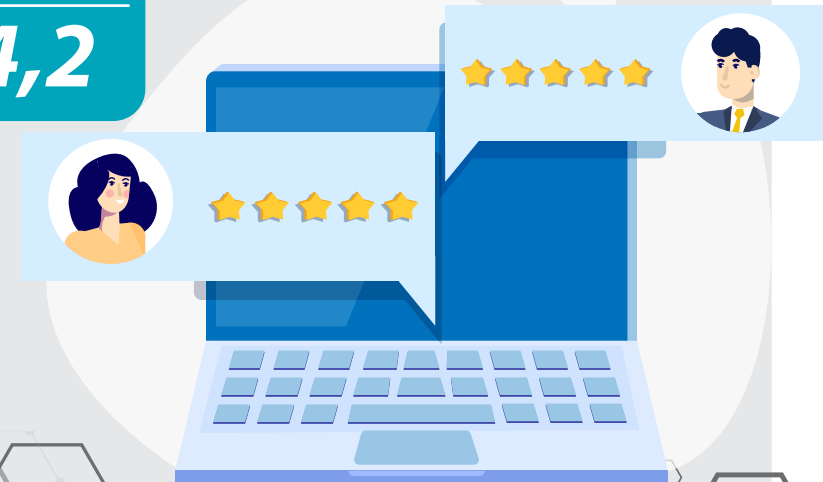
A tartalmak
átlagos
hasznossága:

4,5

A 2019.08.14-12.31. között,
külső felhasználóktól érkezett
19 értékelés alapján.

A tartalmak
átlagos
értelmezhetősége:

4,2

FELHASZNÁLÓ- BARÁTABBÁ VÁLT A KSH HONLAPJA

A KSH 2019-ben megújult honlapjának dizájnya reszponzív lett, így mobil eszközökön is kényelmesen olvasható. Okosodott a kereső, újak az ún. témakörös oldalak, a menü pedig jelentősen kibővült. A honlapfejlesztésről beszélgettünk Zeisler Judittal, Bulik Lászlóval, Czinkos Zsolttal, valamint Weisz Tamással.

*Zeisler Judit,
a KSH Elnökhelyettesi
koordinációs osztály
vezetője*

*Bulik László,
a KSH Kiadói főosztály
Adatvizualizációs és
webszerkesztőség
munkatársa*

*Czinkos Zsolt,
a KSH Kiadói főosztály
Adatvizualizációs és
webszerkesztőség
osztályvezetője*

*Weisz Tamás,
a KSH Kiadói főosztály
Adatvizualizációs és
webszerkesztőség
statistikai
tanácsadója*

Miért vált szükségessé a KSH honlapjának fejlesztése?

Zeisler Judit: A 2019-es honlapfejlesztést megelőzően 2012-ben újult meg utoljára az oldal. Hét év alatt az igények sokat változtak. A fejlesztés során több lépésben kértük ki a felhasználók véleményét. Az ötletelést egy átfogó, interjú, fókuszcsoportos és egy úgynevezett szemkamerás (vagyis az emberi szem mozgását a képernyőn követő) technikát is alkalmazó kutatás előzte meg. Ennek során leginkább a honlapon való eligazodás javításában, a struktúra és a keresési lehetőségek optimalizálásában kértek változást felhasználóink. A fejlesztés egy későbbi szakaszában a menüpontok és a megjelenő tartalmak összefüggéseinek megteremtésében és a kereszthivatkozások kialakításában is kikértük a honlap látogatóinak véleményét annak érdekében, hogy minél könnyebben megtalálják a keresett információt. Végül a fejlesztés lezárásaként visszamértük az

új honlappal való elégedettséget. A megújítást követően a válaszadók mintegy háromnegyede azt jelezte vissza, hogy a weboldal áttekinthetőbbé vált.

Hogyan változott meg a honlap szerkezete, miként alakult át a menürendszer?

Bulik László: A szerkezet alapvetően nem változott, de sok új oldal segíti a tájékoztatást, tájékozódást. Kiemelnénk a témakörös oldalakat, amelyek egy-egy témakörben segítenek eligazodni ajánlóval, kapcsolódó táblákkal, vizualizációkkal. A menü jelentősen kibővült, majdnem kétszázalékkal több menüpont van, ez is indokolta a technológiai váltást – sima lenyílóból informatívabb, áttekinthetőbb panelmenü lett, a panel adta lehetőséget kihasználva a menük strukturáltak lettek. Az előző honlap nyitólapján a kinyitott főmenü a témakörök voltak, de ez is betagozódott az új menübe, amely minden oldalról elérhető.

Fontos még kiemelni, hogy a honlap-dizájn reszponzív lett, így mobileszközön is olvasható.

A felhasználókat modernebb, letisztultabb dizájnnal is igyekszünk segíteni.

Mire jók a témakörös oldalak, mennyiben jelentenek újítást a korábbi honlap témaköreikhez képest?

Bulik László: A témakörös oldalak nagyon fontos összefoglaló oldalak, amelyek információt nyújtanak egy-egy témakörrel, kapcsolódó adattáblákhoz vezetnek, a fontosnak vagy aktuálisnak tartott tartalmakat ajánlóban hangsúlyozzák. A régebbi témakörös oldalak

nem tartalmaztak ajánlókat, kapcsolódási pontokat, egy nem túl felhasználóbarát felületen lehetett eljutni például egy-egy STADAT témakörhöz, de csak témakörhöz, nem volt tételesen felsorolva az összes tábla.

Meséljete a honlap új keresőjéről!

Czinkos Zsolt: Az új kereső szöveges kereső, tehát a szöveges tartalmainkban tud keresni. Magyar és angol nyelvű tartalmaink vannak, mindkettőben a nyelvi adottságoknak megfelelően keresünk, tehát például a magyarnál ragozott alakokat is megtalál a felhasználó. A találatok közti böngészést segíti az ún. „facet” keresés lehetősége. Ez annyit jelent, hogy

a találatokat lehet tovább szűrni adott típusok szerint (pl. STADAT, tájékoztatási adatbázis). A találati lista mellett külön keretben kiemeljük a fontosnak tartott tartalmainkat. A Google keresője természetesen sokkal okosabb kereső, amely adatok milliárdjából dolgozik, így nagyon jó találatokat ad, viszont nincs lehetőségünk a KSH szempontjából fontos csoportosításokat, kiemeléseket, rangsorolásokat érvényesítenünk. Felhasználói szempontból ez jó esetben relevánsabb találatokat és a tájékozódást segítő vizuális kiemeléseket jelenthet.

A régebbi honlapnak volt akadálymentes verziója, a jelenleginek nincs külön. Miért van ez így, hogyan támogatjuk a valamilyen akadályozottsággal élőket a használatban?

Weisz Tamás: Régen sokkal szűkebb volt a gyengénlátók számára elérhető tartalom. Az új design kialakításakor és a sablonok szerkesztésekor figyelembe vettük a WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) ajánlásokat, már a tervezési fázisban igénybe vettük egy külső akadálymentességi szakértő segítségét. Megpróbálunk minél több oldalt akadálymentesre szerkeszteni, illetve a régi oldalak (több mint 3000 oldalról van szó!) folyamatos átalakítása is tervben van. A szöveges tartalmaink többsége jelenleg már akadálymentes. ■

INNOVÁCIÓ, MODERNIZÁCIÓ, MINŐSÉG

**„A 21. században az adatok jelentik a kardot.
Azok, akik jól bánnak az adatokkal, a samurájok.”**

**Jonathan Rosenberg,
a Google elnökhelyettese**

ADATGYŰJTŐ RENDSZEREK MEGÚJÍTÁSA

A Központi Statisztikai Hivatal célul tűzte ki, hogy a 2020-ban esedékes agrárcenzus és a 2022. évi népszámlálás során új, saját, belső fejlesztésű adatgyűjtő alkalmazást használjon. A feladat minél hatékonyabb végrehajtása érdekében a Hivatal integrálta az új technológiákat és olyan megoldásokat is bevezetett, melyek hatékonyabbá és gyorsabbá tették a fejlesztések kivitelezését (agilis módszertan). Az új alkalmazás minden elemében kielégíti az összeírások igényeit, valamint maximálisan megfelel a szigorú informatikai biztonsági előírásoknak. 2019 végére elkészült a modern adatgyűjtő rendszer első verziója, a MAJA, mely az eddigieknél sokkal felhasználóbarátabb módon segíti a kérdőívek online önkitöltését és az összeírók munkáját.

NAGY ADATGYŰJTÉSEKRE VALÓ FELKÉSZÜLÉS

2019-ben megkezdődött a 2022. évi népszámlálás feldolgozásának előkészítése. Az egyszerűsítés érdekében más intézményeknél, pl. minisztériumoknál rendelkezésre álló adatok is beépítésre kerülnek a kérdőívbe, csökkentve ezzel a válaszadói terheket (pl. Nyilvántartott állás keresők adatbázisa, Egységes Elektronikus Közműnyilvántartási Rendszer).

A statisztikai célú elektronikus adatgyűjtés kiterjesztéséről szóló 388/2017. (XII. 13.) Kormányrendelet mellékletében kijelölt adatgyűjtések esetében az adatszolgáltatást az erre a célra kialakított informatikai rendszeren, az KSH-ELEKTRA rendszerén keresztül kell teljesíteni. A rendszer adatszolgáltatói kliense Flash technológiára épül, amelynek támogatottsága 2020 végén megszűnik. A Központi Statisztikai Hivatal, igazodva a technológiai váltáshoz, elkezdte tervezni a nyílt szabványokra épülő fejlesztését, amely szükséges a KSH-ELEKTRA jövőbeli működéséhez. Ennek keretében mind az adatszolgáltatói klienst, mind az elektronikus kérdőíveket újrafejlesztjük a közigazgatásban egységesen használt IFORM technológiára. Az új technológia használatával az adatszolgáltatók számára könnyebb és biztonságosabb lesz az adatszolgáltatás.

2019-ben szintén megtörtént a 2020. évre tervezett agrárcenzus előkészítése, amit februárban egy önkéntes próba-összeírás előzött meg. Az előkészítés tartalmazta a körzetesítési feladatokat, a kommunikáció és a minőségbiztosítás kidolgozását, illetve a kérdőív elkészítését, szakmai szervezetekkel történő egyeztetését, továbbá az elektronikus kérdőív specifikálását.

AZ ADATSZOLGÁLTATÓI TERHEK EGYENLETESEBB ELOSZTÁSA, ILLETVE JELENTŐS CSÖKKENTÉSE

A KSH jelentős fejlesztést hajtott végre az üzletek/vendéglátóhelyek forgalmának pontosítása céljából. Korábban a kiskereskedelmi forgalom becslése a vállalkozások havi forgalmi adatainak kérdőíven való felmérése, valamint bizonyos regiszter- és áfa adatok felhasználása segítségével történt. A gazdaság fehéritésének érdekében a kormány 2014. augusztus 31-től kötelezővé tette a Magyarországon működő, kereskedelmi forgalmat bonyolító cégek számára az **online pénztárgépek** üzembe helyezését. Ennek lényege, hogy az üzlet által a vásárló részére kiállított bizonylatot a pénztárgép-rendszer egyidejűleg a NAV számára is továbbítja. Ez segít az adóhatóságoknak követni az üzleti tranzakciókat annak érdekében, hogy csökkentsék az adóelkerülést. Az intézkedés eredményeként nagyjából 100 ezer cég közel 200 ezer online pénztárgépet helyezett üzembe. Az online pénztárgépek révén nyert adattartalom mára közel a teljes kiskereskedelmi tevékenységet lefedi: az ily módon regisztrált forgalom 83 százaléka a kiskereskedelemhez vagy a vendéglátóiparhoz köthető. Az adatszolgáltatói terhek csökkentése, valamint az ezen forrásból származó adatok hasznosítása céljából a KSH 2019-től a hagyományos adatgyűjtés helyett havonta egyszer átveszi a NAV-tól az online pénztárgép-adatokat. Az új módszertan

alapján az érintett adatokat a korábbi gyakorlathoz képest teljesebb sokasági adatok alapján tudjuk előállítani, ami a mintavételi hiba csökkenésével járt. A kiskereskedelemben bevezetett online pénztárgépek adatainak felhasználásával **a KSH úgy növelte az adatszolgáltatói lefedettséget, hogy közben az adatszolgáltatói terheket megközelítőleg 80%-kal csökkentette** a régi, kérdőíves módszertanhoz képest. Mindezek alapján az adatok még megbízhatóbb képet közölnek a kiskereskedelem és vendéglátás forgalmáról, mint a korábbi, nagyobb mértékben mintavételes megfigyelésre alapozott gyakorlat, hiszen az online pénztárgépek bevezetését követően 20-25%-kal ugrott meg a kis cégek, és 32-37%-kal a vendéglátóhelyek bejelentett forgalma.

Egy módszertani fejlesztés eredményeként a KSH a gazdaságstatisztikai adatgyűjtések mintáinak kijelölése során **mintakoordinációt** alkalmaz, aminek fő célja az adatszolgáltatói terhek minél igazságosabb szétosztása. Ehhez a hivatal folyamatosan méri a gazdasági szervezetek adatszolgáltatási leterheltségét, és a minta kijelölése során a lehetőségekhez mérten a korábban kevésbé terhelt szervezeteket részesíti előnyben. Ennek egyik módja, hogy bizonyos ismétlődő gazdaságstatisztikai mintavételes adatgyűjtések esetén rotációt alkalmazunk, vagyis időszakonként kicseréljük az adatszolgáltatásra kijelölt szervezetek egy részét.

MODELLALAPÚ ÚJSZERŰ MÓDSZERTANI MEGOLDÁSOK: a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt. kameraadatainak alkalmazása határforgalom becslésére

Az adminisztratív adatok statisztikai célú felhasználásának erős térnyerésével és a Big Data jelenség általánossá válásával egyidőben a hivatalos statisztikákat támogató módszertanok is jelentős fejlesztésen esnek át. Ennek egyik megjelenési formája a modellalapú becslések térnyerése. Egyik ilyen jelentős modellalapú megoldásunk a határforgalom becslését érinti.

Magyarországon jelenleg évente négyszer történik a fontosabb határátkelőkön kézi forgalomszámlálás. Magyarországnak a schengeni övezethez történt csatlá-

kozásával az osztrák, szlovák és szlovén határszakaszokon megszűnt a ki- és belépő utasok adminisztrálása, így ez az egyik legfontosabb adatforrás a közutakon érkező külföldi turisták számával kapcsolatban.

2019-ben a KSH a nemzetközi utazások alapsokasági adatainak becsléséhez a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zrt. (NÚSZ Zrt.) kameraadatainak felhasználását kezdeményezte. A NÚSZ Zrt. havi rendszerességgel átadja a KSH részére az általa üzemeltetett határmenti forgalomfigyelő kamerák adatait. Módszertani fejlesztésünk célja, hogy elsősorban a NÚSZ Zrt. által üzemeltetett kamerák adataira támaszkodva adjunk becslést a határátlépő járművek és az azokban ülő személyek számáról.

> További információt a gazdaságstatisztikai mintavételes adatgyűjtéseink adatszolgáltatóinak kijelöléséről, az új mintakoordinációs mechanizmusról itt olvashatnak:
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/modsz/adatszolg_kival_modsz.pdf

MINŐSGMENEZSMENT, FOLYAMATOS FEJLESZTÉS

A szabályozott, kiszámítható működés, termékeink és szolgáltatásaink minőségének folyamatos fejlesztése érdekében egy 2019. év végi döntéssel a Hivatal megerősítette elköteleződését a minőségirányítási rendszer fejlesztése iránt. A döntés értelmében a következő időszakban a minőségmenedzsment terület a Hivatal elnöke közvetlen irányítása alá kerül, ami kifejezi, hogy kiemelt figyelmet kap a terület. Megkezdődtek az előkészítő munkálatok az MSZ EN ISO 9001:2015 szabvány szerinti tanúsításra való felkészülés érdekében; a szabvány szerinti működés javítja a működés átláthatóságát, kiszámíthatóságát.

FEJLESZTÉS A SZAKSTATISZTIKÁK MINŐSGMÉRÉSE TERÜLETÉN

Hivatalunk elkötelezett az adatok minőségének folyamatos javítása iránt; a minőségmérést és -értékelést támogató belső fejlesztések azt szolgálják, hogy felhasználóink számára minél pontosabb, relevánsabb, időszerűbb, tehát minél jobb minőségű adatokat biztosítsunk. Szakstatistikáink minőségével kapcsolatos információkat a felhasználók a honlapon a Módszertan menüpontban találhatnak; ilyenek például adott szakstatistika időszerűsége vagy pontosságra vonatkozó adatai. Olyan fejlesztést indítottunk ezzel kapcsolatban, ami a minőségmérési gyakorlat megújítását, a mérés és az értékelés eredményeinek hatékonyabb felhasználását célozza. A fejlesztés hatékonyabbá és eredménye-

sebbe teszi a tapasztalatok visszacsatolását a folyamatokba, így elősegíti, hogy a szakstatistikáinkhoz készülő minőségjelentések eredményei fejlesztési döntéseket alapozhassanak meg.

IT BIZTONSÁG

A vállalati statisztika integrálására vonatkozó keretjogszabály (FRIBS – Framework of Integrated Business Statistics) a külkereskedelmi adatok tekintetében a tagországok közötti mikroadat cseréjére vonatkozóan ír elő elvárásokat. Ennek egyik előfeltétele, hogy a tagországok megfeleljenek az Európai Statisztikai Rendszer IT biztonsági keretrendszerének. A megfelelést az Eurostat megbízásából független, külső auditorok ellenőrizték a tagállamokban. Az audit széles körben vizsgálta az informatikai biztonság minden területét, ideértve például a fizikai és logikai biztonságot, a dokumentáltságot, a kockázatkezelést. Az audit eredményeként a KSH 2019 novemberében megkapta azt a tanúsítványt, mely a megfelelést igazolja.

EGYSÉGES STATISZTIKAI INFORMÁCIÓMODELL: ÚJ MÓDSZERTANI FEJLESZTÉS A BELSŐ ÉS KÜLSŐ IGÉNYEK JOBB MINŐSÉGŰ KISZOLGÁLTÁSÁNAK SZOLGÁLATÁBAN

A világon működő statisztikai szervezetek hasonló tevékenységeket, feladatokat hajtanak végre a statisztikák fejlesztése, előállítása és közzététele során, de jellemzően eltérő módon írják ezt le a belső és külső felhasználók felé. A KSH évek óta aktív tagja az ENSZ szintjén ilyen alapvető ún. architektúrális szabványok fejlesztését végző közösségnek (UNECE ModernStats). Ennek a munkának az eredményeként állt elő az első, nemzetközi szinten is elfogadott egységes keretrendszer a statisztikai információk leírására. Ennek neve Generic Statistical Information Model (GSIM). Ez a keretrendszer kulcsszerepet játszik a modernizációban, a standardok jobb illesztésében és testreszabásában, végső soron a hazai és nemzetközi szintű hivatalos statisztikák előállításában. A magyar elmélet és gyakorlat már hosszú ideje kidolgozott és alkalmazott információstandardokat, és erre a tudásra alapozva adaptálta a GSIM modellt; ennek a munkának eredménye az Egységes Statisztikai Információmodell (ESIM). Az ESIM megalkotásával egyrészt a KSH megteremtette annak lehetőségét, hogy a hosszú évekre visszanyúló magyar sajátosságokat tartalmazó információmodell leírásával megteremtse a kapcsolatot a GSIM-mel, ezáltal javítsa a nemzetközi összehasonlíthatóságot, másrészt ez megnyitotta a kaput afelé, hogy a belső és külső felhasználói számára egysége-

sebben megosztható, folyamatszemplétebben jobban illeszthető módszertanokat és alkalmazásokat fejlesszen ki. A KSH rendszerszintű működéséhez ez nagyon fontos módszertani, architektúrális előrelépés. Bár a fejlesztés külső felhasználóink számára „láthatatlan”, mert leginkább a KSH belső működését érinti, de segít abban, hogy felhasználóink igényeit még integráltabb szolgáltatásokkal tudjuk kiszolgálni a jövőben.

ÚJ MÓDSZERTANI AJÁNLÁS A KSH KIEMELT OSZTÁLYOZÁSAIRA

A KSH, a világ többi nemzeti statisztikai intézményéhez hasonlóan, több fontos statisztikai osztályozást használ, hogy segítségükkel a statisztikai jelenségek jellemzőit minél pontosabban, az összehasonlíthatóság biztosítása mellett, konzisztens fogalmi rendszer mentén mutathassa be. Felhasználóink sok ilyen osztályozással találkoznak a statisztikai adatok kezelése terén; példaként említhető a Gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere (TEÁOR'08) vagy a Foglalkozások egységes osztályozási rendszere (FEOR'08) vagy akár a területi bontású adatokat alapvetően meghatározó Területi számjelrendszer (TSZJ). Ezeket és a hozzájuk hasonló, a hivatalos statisztikában kiemelt szerepet betöltő osztályozásokat nevezzük kiemelt osztályozásoknak. Ezekre vonatkozóan új módszertani elvárásokat fogalmaztunk meg, amelyeknek a kiemelt osztályozásoknak meg kell felelniük. Ezek részben tartalmi jellegűek (nemcsak a struktúrák, de rövid leírások, fordítókulcsok, régi változatok, nemzetközi kapcsolódó osztályozások stb. is elérhetők), de egyes osztályozásoknál hatékonyabb keresést lehetővé tevő ke-

resőprogramokat is biztosítunk, részben pedig egységes megjelenést garantálunk a felhasználók felé. Felhasználóink ennek a munkának az eredményeivel főként a KSH honlap „Osztályozások” menüpontjában közzétett osztályozások körének bővülésekor és az egyes osztályozások kapcsán közzétett tartalmak bővítésében és egységesítésében találkozhatnak.

> Az új módszertani ajánlást megtalálják a honlap kiadványtárában is:
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/modsz/modszertani_iranyelvek.pdf

SIKERES RÉSZVÉTEL HAZAI ÉS NEMZETKÖZI PÁLYÁZATOKON ÉS PROGRAMOKBAN

A Hivatal számos olyan fejlesztési pályázatban is részt vett, amelyet az Eurostat írt ki. 2019-ben közel 40 nemzetközi pályázatot vitt a Hivatal. Ilyen pl. az éves szinten végzett Háztartási költségvetés és életkörülmények című adatfelvétel, amely esetében bekapcsoltuk a kérdőívbe a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál rendelkezésre álló jövedelmi, társadalmi és demográfiai változókat. Ez a korábban a lakosságnak feltett kapcsolódó kérdések elhagyását eredményezte, csökkentve a válaszadói terheket és javítva a szolgáltatott adatminőséget. Pályázat keretében sor került többek között a NÜSZ Zrt. kamerarendszerei által leolvasott rendszám adatok segítségével a nemzetközi utazások alapsokaságának becslésére, a mezőgazdasági statisztikák módszertani

fejlesztésére, vagy a jelenleg papíralapon működő Halottvizsgálati Bizonyítványok elektronizálására. Eredményesen lezárult továbbá a fiatalok nemzetközi vándorlását mérő kutatás, az ún. YOUMIG nemzetközi projekt, amely feltárta a fiatalok vándorlásának okait, családalapítási és munkavállalási trendjeit.

2019. augusztus 19–23-án 62. alkalommal rendezték meg a Nemzetközi Statisztikai Intézet (International Statistical Institute, ISI) konferenciáját Malajziában. Az ISI két évente megrendezésre kerülő globális rendezvénye a nemzetközi statisztikai társadalom legjelentősebb tudományos fóruma, amelyen Dr. Vukovich Gabriella, a KSH elnöke mint az ISI Tanácsának tagja, illetve az ISI 2019–2021-es időszakra megválasztott alelnöke vett részt. Az idei kongresszus a KSH vonatkozásában a tekintetben is kiemelkedő jelentőségű volt, hogy öt munkatársunk is bemutatthatta a szakterületét érintő hazai tapasztalatokat és fejlesztéseket, hozzájárulva ezzel a hivatalos statisztika aktuális kérdéseinek megválaszolásához. Ezeknek a prezentációknak a témái a kognitív kérdőívtesztelés hazai gyakorlata, a válaszadói hajlandóság javítása különféle ösztönzőkkel, a szezonális kiigazítás metaadatainak standardizálását szolgáló egyik új eszköz, az információs és kommunikációs ágazat által megtermelt bruttó hozzáadott érték gyorsbecslésében alkalmazott, a technológiai változások kezelését szolgáló modell alkalmazása, valamint az idő előtti rákos megbetegedések és rákhalálozás voltak.

STATISZTIKAI TUDÁSÁTADÁS ÚJ ALAPOKON

Amikor valaki első alkalommal lépi át egy új munkahely kapuját, ismeretlen munkakörök, feladatok, emberek, szabályok, fogalmak kerülnek elő, melyek feldolgozásához és megértéséhez időre, érdeklődésre, személyes tapasztalásra, tanulásra van szüksége, a tapasztalt munkatársakra pedig ösztönzőleg hat, ha a szervezet lehetőséget biztosít képességeinek fejlesztésére, éppen ezért a KSH hangsúlyt fektet a megfelelő képzési programok, tanulási lehetőségek, tapasztalatcserék felkínálására.

ÉRDEKESSÉG...

A korábbi évek álláspályázataiban meghatározott elvárt kompetenciák az utóbbi években új elemekkel egészültek ki. Míg korábban a szabálykövetés, precizitás volt a fontos, most ezek mellett az önállóság, proaktivitás, talpraesettség kap egyre nagyobb hangsúlyt. Már nem elég szakmai tudással és gyakorlattal rendelkezni, elvárás, hogy a jelölt proaktív, kreatív, stratégiai szemléletű személyiséggel és magas fokú informatikai jártassággal is rendelkezzen.

ELVÁRT KOMPETENCIÁK...

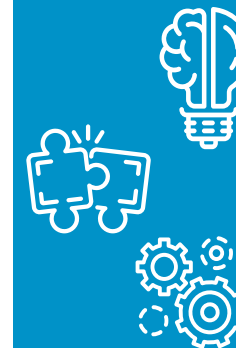
...KORÁBBAN

- önálló munkavégzés
- szakmai fejlődési igény
- csapatmunka
- pontosság
- precizitás

...ÚJONNAN

- proaktivitás
- kreativitás
- stratégiai gondolkodás
- felhasználóorientált szemlélet
- megoldásorientáltság
- problémafelismerő- és megoldó készség
- projektmenedzsment gyakorlat

+ SPECIÁLIS ISMERETEK

- adatbázis-kezelő ismeretek
- agilis módszertan
- adatbázis struktúrák ismerete
- MI rendszer ismerete

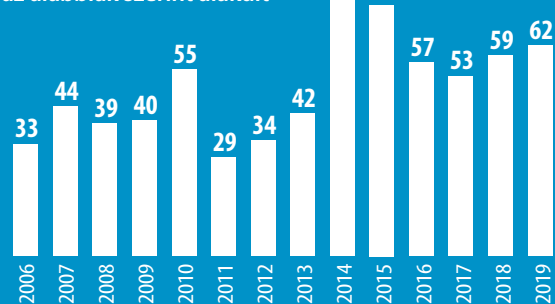
AMIRE BÜSZKÉK VAGYUNK

- Pályaorientációs új belépő program megújítása
- Meta e-learning tananyag továbbfejlesztése
- Öt új témában ESTP tudásmegosztó műhely
- Pozitív visszacsatolás a hallgatóság részéről
- Oktatás-módszertani konzultációs lehetőség

A KSH-ISKOLA 2019 – SZÁMOKBAN

A kurzusok száma a KSH-iskola fennállása óta az alábbiak szerint alakult

A Központi Statisztikai Hivatal belső képzési rendszere a KSH-Iskola, melynek keretein belül 2019-ben 62 kurzus valósult meg. A kurzusok közül 41 funkcionális szakmai háttérismeret jellegű, 21 statisztikai szakmai ismeret jellegű képzés volt.

Ahhoz, hogy felhasználóinkat jó minőségű metainformációval tudjuk kiszolgálni, a metaadat-struktúrák figyelmes megtervezése szükséges a KSH-n belül folyó folyamatokban. Ennek érdekében a KSH nagy hangsúlyt fektet arra, hogy ez a metainformációs módszertani tudás kollégáink számára minél előbb elérhetővé váljon, illetve a tudásanyag folyamatosan frissüljön.

Belső képzési programunk modernizálásával a KSH újszerű formát talált a metainformációs ismeretek átadására; ez a gamifikációs elemeket is tartalmazó e-learning forma, mely javítja a tudásmegosztást a szervezeten belül, abban is segíti a KSH-t, hogy a statisztikai ismereteket a jövőben hatékonyabb módon tudja megosztani a hazai hivatalos statisztikát előállító többi intézmény statisztikusával is.

A Hivatal további belső – non-formális – tudásátadási fóruma a közkedvelt Statisztikus Csütörtök elnevezésű programsorozat, melynek keretein belül a munkatársak kötetlenebb formában, interaktív módon ismerkedhetnek meg egymás szakterületével, betekinhetnek egymás tevékenységébe, élénkítve a hivatali tudásmegosztást. Szintén a non-formális tudásátadást erősítő kezdeményezés volt az R-Ladies Budapest meghívása a KSH-ba. A rendezvény célja az volt, hogy az adatelemzés, adatbányászat vagy konkrétan az R nyelv iránt érdeklődők barátságos szakmai fórumon mélyíthessék tudásukat. ■

„A WEBSCRAPING OLYAN, MINT A GOOGLE”

Lovics Gábor,
a KSH Módszertani
főosztály Mintavételi
és feldolgozás-
módszertani osztály
közigazgatási
tanácsadója

Quittner Péter,
a KSH Nemzeti
számlák főosztály
fogyasztói árak
osztályának vezetője

Beszélgetés Lovics Gáborral és Quittner Péterrel

Napjainkban már számos statisztikai hivatalnál szerepel a webscrapingnek nevezett adatgyűjtési technika az üzemszerűen alkalmazott adatgyűjtési módszerek között. Quittner Pétertől, és Lovics Gábortól, érdeklődtünk a technika külföldi és KSH-s alkalmazásáról, korlátairól és jövőbeli felhasználási lehetőségeiről.

Mi az a webscraping? Hogyan működik?

Quittner Péter (Q.P.): A webscraping egy adatgyűjtési technika, aminek során egy külön erre a célra megírt számítógépes program lényegében emberi beavatkozás nélkül gyűjt le adatokat statisztikák számításához vagy elemzések készítéséhez. A webscraping során a program majdnem ugyanazt csinálja, mintha egy ember manuálisan gyűjtené le a keresett adatokat: felkeresi a kérdéses honlapot, majd „elolvasva” az információkat „felismeri” a releváns adatokat, amiket kigyűjt és elment későbbi elemzéshez. A program és az ember által internetről gyűjtött adat között mindössze annyi a különbség, hogy előbbi módszer jelentősen gyorsabb, így ugyanannyi idő alatt sokkal több adat gyűjthető össze ezzel.

Külföldön hol és mire használják?

Q.P.: A webscraping az internet fejlődésével párhuzamosan a 2000-es évek elején kezdett el elterjedni. A módszert statisztikai hivatalok és kutatók is alkalmazzák, hogy az így gyűjtött adatokból statisztikákat, illetve elemzéseket és tudományos cikkeket készítsenek. Napjainkban már számos statisztikai hivatalnál szerepel ez az adatgyűjtési technika az üzemszerűen alkalmazott adatgyűjtési módszerek között. De talán a mindenkinek legközelebb álló példa a webscrapingre, az a Google keresőmotorja, ami szintén hasonló elven működik.

Lovics Gábor (L.G.): Nyugaton az alkalmazása elterjedtebb, mint nálunk.

Hatékony akkor lesz, ha ezek az információk nagy mennyiségben állnak rendelkezésre az online térben. A fogyasztói árak például azért egy gyakori alkalmazási terület, mert főleg bizonyos termékek esetében (például a repülőjegyek) az árak jelentős része itt érhető el. De a technika alkalmas lehet még az álláshirdetések figyelésére is, amivel munkaügyi statisztikákhoz járulhat hozzá fontos információkkal.

Te magad hol, hogyan találkoztál először ezzel a technikával, és hogy kezdted használni?

Q.P.: Az előző munkahelyemen már, az odaérkezésemkor – 2016-ban – is alkalmazták elemzési célból ezt a technikát, bár még csak szűk körben. Engem mindig is érdekelt a közgazdasági elemzések és a gazdaságstatisztikák készítésének informatikai oldala, így amikor lehetőségem volt arra, hogy az ottani, már megírt programok karbantartásán keresztül megismerkedjek ezzel a területtel, akkor kapva kaptam az alkalmon. Így a KSH-ba érkezésemkor már rendelkeztem némi ez irányú tapasztalattal, amit azóta viszont jelentősen sikerült elmélyítenem, az ilyen jellegű programok elkészítésétől az eredményül kapott adatok gyakorlati felhasználásáig.

Milyen témákhoz és miért kezdte alkalmazni ezt a módszert a KSH 2019-ben?

Q.P.: Bár a webscraping segítségével bármilyen interneten elérhető adat legyűjtésére lehetőség van, a hivatalos statisztika számára a legnagyobb lehetőségek az árak gyűjtésében vannak. Az interneten található webshopokban és áraggregátor oldalakon jelentős mennyiségű, a KSH számára hasznos adat érhető el nyilvánosan, amit a hivatal a különböző árstatisztikákhoz, elsősorban a fogyasztóiár-indexhez, fel tud használni.

L.G.: Valójában nem is 2019-ben, hanem két évvel korábban kezdett el foglalkozni vele a hivatal. Ekkor két projekt indult el párhuzamosan: az egyik az árstatisztika, a másik az üres álláshely adatok kiegészítésére. Utóbbi sajnos jogi okokból nem valósulhatott meg végül, az előbbi téma viszont azóta is naprenden van, és folyamatosan fejlődünk a kérdésben.

Mik az ilyen típusú adatfelvételek előnyei az adatszolgáltatók, illetve a felhasználók számára?

Q.P.: A hagyományos adatgyűjtési módokhoz képest a webscraping legnagyobb előnye, hogy jóval kevesebb erőforrást igényel az adatgyűjtés mind a KSH, mind pedig az adatszolgáltatók részéről. Mivel ez egy automatizált módszer, ezért kevesebb idő- és humánerőforrás-befektetéssel, valamint alacsonyabb költségek mellett jóval nagyobb mennyiségű adat gyűjthető, ami végső soron az elkészített statisztikai mutatók minőségének javulását eredményezi. Emellett ez a módszer az adatszolgáltató részéről sem igényel erőfeszítést, hiszen ilyen jellegű adatszolgáltatás esetén nem

kell kitöltenie kérdőívet, azt az adatokat gyűjtő program a weblapon található információkból automatikusan elkészíti helyette.

L.G.: Az adatszolgáltatók esetén szerintem nem olyan egyértelmű a helyzet. A hagyományos árösszeírásokkal szemben itt az adatszolgáltatónak alapvetően nem vagy csak nagyon kevés emberi erőforrást kell fordítani az adatszolgáltatásra. Ez azonban nem annyira egyértelmű, mert az árösszeírók amúgy sem vettek el annyi időt az eladótól, mint egy lakossági kérdőívet kitöltők. Másrésztől egyesek védekeznek a webscraping programok ellen, ilyenkor némi fejlesztést azért igényel, hogy a KSH programját mégis engedje át a honlapjuk. A felhasználók esetén egyértelműbb a helyzet, ők a több összeszedett alapadattól jobb minőségű statisztikát kapnak tőlünk a végén.

Mik lehetnek a korlátai ennek a módszernek a klasszikus adatgyűjtési technikákkal szemben?

Q.P.: A módszernek két korlátja van. Az egyik, hogy csak és kizárólag olyan információk gyűjthetők ezáltal, amik elérhetők az interneten. A másik, hogy az internet egy olyan adatforrás, ami napról-napra változhat. Ezt a változást pedig az adatgyűjtésnek is le kell követnie, ami a programok esetében folyamatos, nagy szakértelmet – elsősorban programozói és statisztikai módszertani ismereteket – kívánó karbantartást igényel. Ezek miatt a hagyományos, összeírók általi adatgyűjtésre továbbra is szükség lesz a fogyasztóiár-index számításához és a webscraping csak részben tudja majd kiváltani az árösszeírás jelenlegi formáját.

Hogy látod, miben térnek el az így gyűjtött adatok, mire érdemes figyelni a felhasználásuk során?

Q.P.: Ahogy az emberek által kézzel kitöltött kérdőívek esetén is, a webscraping módszerrel gyűjtött adatok esetén is előfordulhatnak adathibák, amiket javítani kell. Viszont mivel a webscraping során jóval nagyobb az összegyűjtött adatmennyiség, így a hibás adatok is könnyebben „el tudnak bújni”, nehezebb a megtalálásuk és kiszűrésük. Ezért erre a webscrapinggel gyűjtött adatok esetén különösen oda kell figyelni. A másik dolog, amire figyelni kell, hogy hiába van több adatunk, az a világnak lehet, hogy csak egy kisebb szegletét fedi le, hiszen nem biztos, hogy a kizárólag internetről gyűjtött adatok reprezentatívak arra vonatkozóan, amit vizsgálni akarunk. Például a webshopok és a bevásárlóközpontokban található boltok árai eltérhetnek, így az előbbieket kizárólagos használata nem feltétlenül ad teljes képet egy-egy termék vagy szolgáltatás országos átlagáról.

L.G.: Az adatok feldolgozása egészen más kihívások elé állít minket, mint a hagyományos adatgyűjtés. Itt nagyon sok adat gyűlhet össze, amelyekben olyan hibák is előfordulhatnak, amiket ember nem követne el. Például összegyűjt egy olyan adatot, ami mögé 3 nulla lett írva, és egy pár ezer forintos termékhez milliós ár tartozik. Ezeket ki kell szűrni. Szintén gond, hogy az árstatisztika számítási módja megköveteli, hogy pontosan ismerjük a terméket, aminek az árát megfigyeljük. Ez szintén plusz nehézségeket okoz nagy mennyiségű program által megfigyelt adatnál.

A jövőben várhatóan milyen területeken alkalmazná ezt a technikát a KSH?

Q.P.: A legnagyobb lehetőségek az árstatisztika terén vannak, így ezen a területen, kiváltképp a fogyasztóiár-index számítása során akarjuk a webscrapinget minél szélesebb körben alkalmazni.

L.G.: Erre nehéz válaszolni. Jelenleg az egyik legnehezebb kérdés, hogy a webscraping általában jogilag nem egy letisztított terület. Gyakran derül ki, hogy az elején ebben kezdünk el gondolkodni, de a végén akad jobb megoldás is.

Ezekben az esetekben milyen alternatívái lehetnek a webscrapingnek?

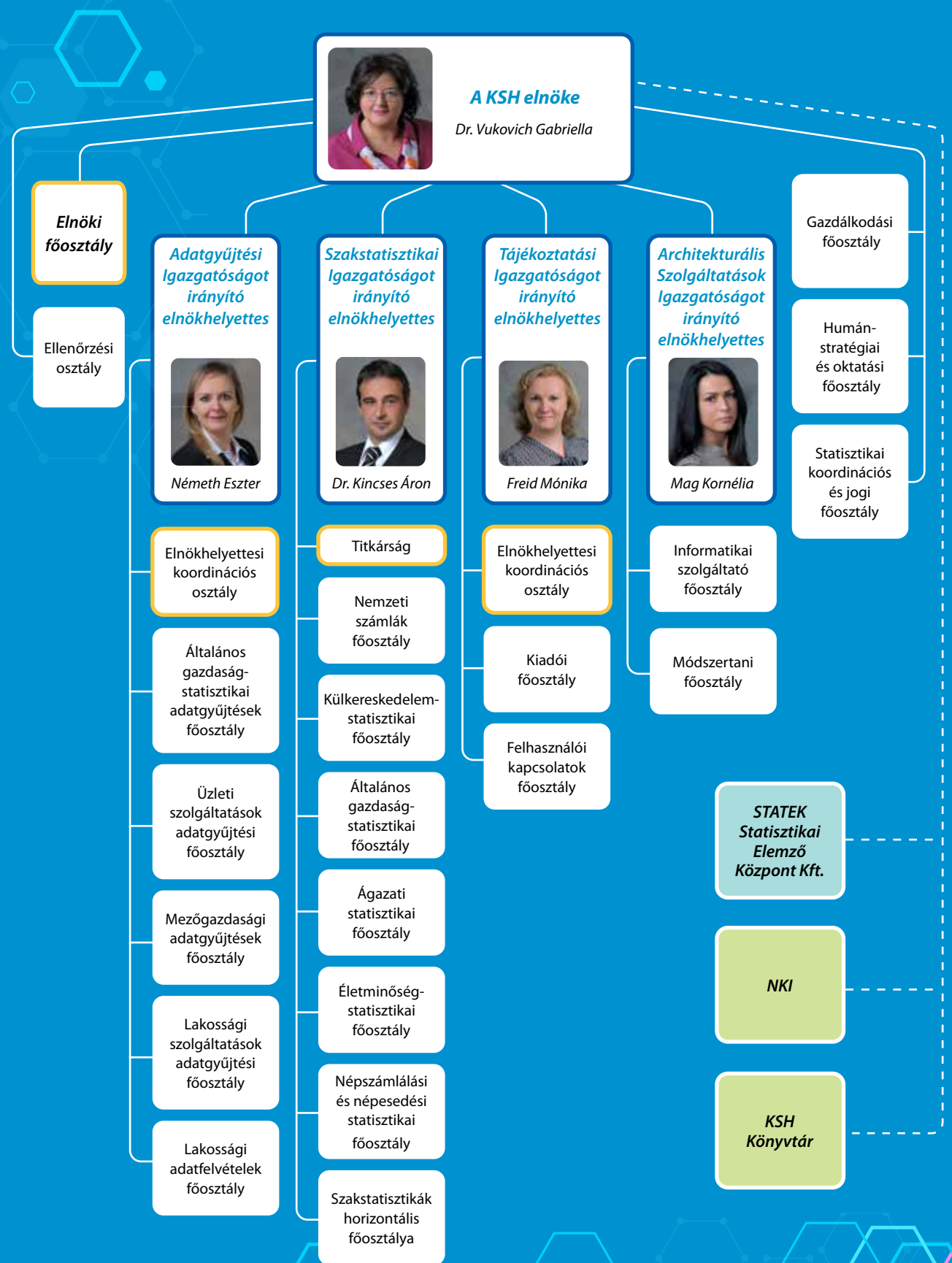
Q.P.: Az árstatisztika területén a webscraping elsődleges kihívója az úgynevezett szkener adatok lehetnek, ami minden olyan adatot jelent, amit az üzletek a termékek eladásakor a vonalkód lehúzásával rögzítenek. Ez valójában még egy részletesebb és ezáltal jobb adatforrás, mint amit a webscraping nyújtani tud, hiszen a termékek ára és jellemzői mellett az eladott mennyiségről is információt nyújt, amivel pontosabban meghatározhatók az árindex kiszámításához használt súlyok. Ezért, ha az adatszolgáltatónál vannak ilyen adatok, akkor először érdemes ezek gyűjtésére összpontosítani. Ugyanakkor ez az adatgyűjtési mód sokkal szorosabb együttműködést igényel a KSH és az adatszolgáltatók között, mind jogi, mind pedig informatikai szempontból. Amikor pedig ezek az akadályok nem áthidalhatók, akkor léphet képbe a webscraping, mint a második számú megoldás. ■

MŰKÖDÉSÜNK

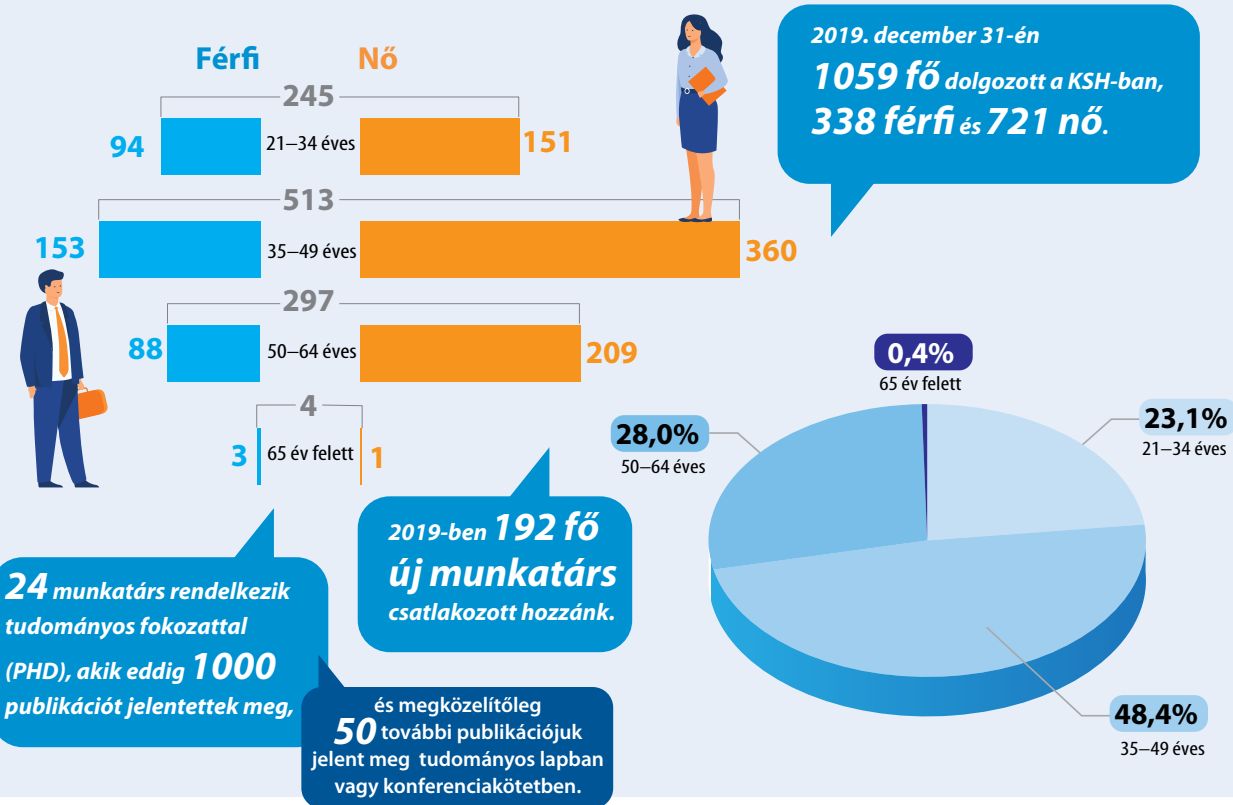
„A hivatalos statisztikai tevékenység célja, hogy statisztikai információk nyilvánosságra hozatalával valósághű, tárgyilagos képet adjon a társadalom, a gazdaság, a környezet állapotáról és annak változásairól az állami szervek, az önkormányzatok, a gazdasági szervezetek – beleértve a pénzügyi piacokat -, a civil szervezetek, a tudományos tevékenységet végzők, a közvélemény, a média szereplői, valamint a nemzetközi szervezetek, különösen az Európai Unió intézményei számára.”

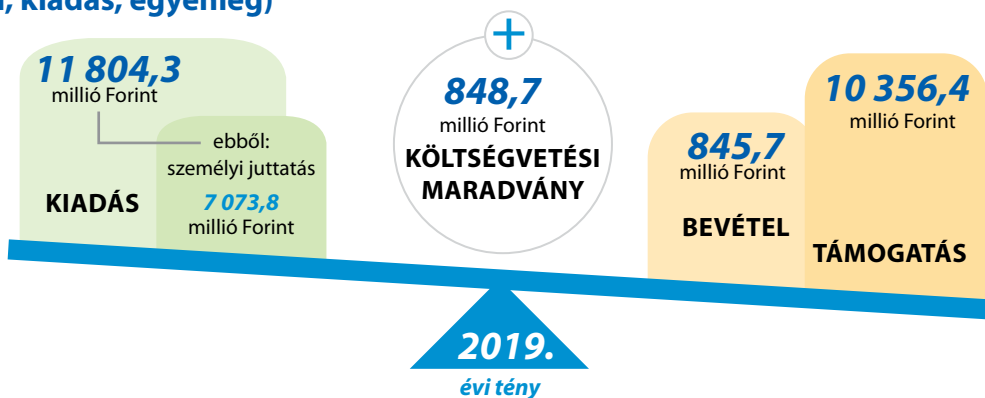
> A KSH feladatait és hatáskörét 2019. évben az Stt.-ben meghatározottak szerint látta el. (2016. évi CLV. törvény www.ksh.hu/docs/bemutakozas/hun/2016_evi_stat_torveny.pdf)

MUNKATÁRSOK (létszáma, összetétele)

PÉNZÜGYI FELTÉTELEK (bevétel, kiadás, egyenleg)

PUBLIKÁLÁS

A KSH
293 magyar nyelvű
és
251 angol nyelvű
kiadványt jelentett meg.

Havi,
illetve kéthavi
gyakorisággal kiadásra
került **2 magyar nyelvű,**
és (évi két számmal)
2 angol nyelvű folyóirat.

A honlap
„Lépjön velünk
kapcsolatba”
felületén keresztül **3712,**
míg telefonon **2794** eset-
ben keresték tájékoztatósi
céljal a KSH-t.

A budapesti
Információszo-
lgálatot **132** eset-
ben személyesen
keresték fel.

A STADAT-ban
1170 tábla
frissült
(magyarul, angolul),
összesen
3904
alkalommal.

34
magyar
és **28 angol** nyelvű
vizualizációs
anyag
+ **116** interaktív
ábrán

A KSH
kutatószobáiban
összesen
60 kutatás volt
folyamatban
2019-ben.

A Tájékoztatósi
adatbázisban
373 adatkör
frissítése történt meg,
szintén magyarul
és angolul.

A KSH honlapján
2019 során
5,6 millió
oldalmegtekintés.

A KSH 2019-
ben az **Eurostat**
felé összesen **1654**
esetben adott át adatokat.

Különböző
gyakorisággal
a KSH egyéb nemzet-
közi szervezeteknek is
ad át adatokat, többek
közt az OECD-nek
és az ENSZ-nek.

NEMZETKÖZI SZEREPVÁLLALÁS

→ YOUMIG projekt

A fiatalok nemzetközi vándorlásával kapcsola-
tos intézményi eszköztár és szolgáltatások
fejlesztése a Duna Régió településein.

→ Digicom projekt

(Digital Communication, User analytics and
Innovative products)
Az Európai Statisztikai Rendszer (ESS) Vision
Portfolio 2020 programjának részeként
a statisztikai hivatalokat érintő jelenkori –
ezen belül legfőképp a digitalizáció által
támasztott kihívásokra keresett válaszokat.

→ nemzetközi konferenciák és szakmai
workshopok munkaerő-felmérés,
SDMX (statisztikai adat és metaadat-csere),
az ENSZ Fenntartható Fejlődési Keretrend-
szer 2030 – Agenda monitorozására alakult
partnerségi, koordinációs és fejlesztési
stratégiai csoport.

→ A KSH 2019-ben 169 szakértőt küldött ki
328 nemzetközi rendezvényre, ami összesen
380 külföldi kiküldetést eredményezett.

CSALÁDBARÁT MUNKAHELY, TÁRSADALMI FELELŐSÉGVÁLLALÁS

KULTURÁLIS HAGYOMÁNYOK:

→ A kóruséneklésnek immár közel 70 éves hagyománya van a KSH falai között. A KSH Kórus mostani formájában 2015 óta szolgálja muzsikával hivatalbéli közönségét. Az énekkar jelenleg 20 tagból – a Hivatal egykori és jelenlegi munkatársaiból – áll, míg a kórus vezetője a KSH Könyvtár munkatársa.

→ A KSH Adatközlők néptáncsoport 2013-ban alakult, jelenleg 6 főből áll, a nemek optimális megoszlásával. Van közöttük közgazdász, demográfus, mezőgazdász, geográfus és még egy fogorvos is. A csoport a Kárpát-medencei magyar tradíciókat ápolja.

SPORT:

futócsapatok, kispályás foci, röplabda csapat, bowling csapat

→ Kiemelkedő eredményeket értünk el a „Bringázz a munkába” kampányokban

→ Az I. Magyar Közigazgatási Családi sportnapon munkatársaink asztalitenisz, röplabda, futás, tollaslabda és úszás sportágakban indultak, ahol négy arany-, négy ezüst-, nyolc bronzérmes és hét darab 4. helyezést értek el.

KÉPZÉSEK:

→ A Hivatal belső továbbképzési rendszere (KSH-Iskola) keretében 62 kurzuson összesen 1111 munkatársunk vett részt.

→ 12 felsőoktatásban tanulmányait folytató hallgatót fogadtunk a Hivatalban szakmai gyakorlatra Budapesten, illetve Pécsen, Szegeden és Veszprémben.

→ 5 középiskolás diákot fogadtunk közösségi szolgálat teljesítésére, valamint 39 diákot tanulmányi látogatás keretében szakmai programon.

A CSALÁD ÉS AZ EMBERI KAPCSOLATOK ÁPOLÁSA:

GRAFIKON-NAPOK:

→ Lassan háromévtizedes hagyománya van a KSH életében a Grafikon-napoknak, amikor a Hivatal munkatársai és családtagjai különféle vetélkedőkön mérik össze a tudásukat, illetve változatos szabadidős programokon, hasznos és tartalmas előadásokon vehetnek részt.

NYÁRI JÁTSZÓSZOBA:

→ A Hivatal a 2018-ban másodszor elnyert „Családbarát munkahely” címéhez híven Budapesten és a vidéki településeken is biztosította a nyári játszószoobai gyermekfelügyeleti szolgáltatást, amelyet Budapesten átlagosan napi húsz, Debrecenben napi tíz, Pécsen napi kilenc, Veszprémben, Szegeden és Székesfehérváron napi nyolc, Miskolcon pedig napi hét gyermek vett igénybe.

CSALÁDBARÁT MUNKAHELY, TÁRSADALMI FELELŐSÉGVÁLLALÁS

RENDSZERES VÉRADÁS A KSH-BAN

→ 2019-ben négy alkalommal szerveztünk véradást, ezeken alkalmanként átlagosan 50 fő kollégánk vett részt.

„EGY CIPŐSDOBOZNYI SZERETET”

→ Karácsonykor 55 gyermeknek és 25 nyugdíjasnak vittünk „egy cipősdoboznyi szeretetet” Csokalyra, Fényes Elek szülőfalujába.

MIKULÁS-ÜNNEPSÉG:

→ A munkatársaink kisgyermekének (100 budapesti és 100 vidéki gyermeknek) hozott tavaly ajándékot a KSH Mikulás.

FENNTARTHATÓSÁGRA TÖREKSZÜNK

→ Folyamatosan visszaszorítjuk a papírfelhasználást. Szelektíven gyűjtjük a műanyag és a veszélyes hulladékot a budapesti épületekben.